

V Bruselu dne 14.4.2021
COM(2021) 170 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

o strategii EU pro boj proti organizované trestné činnosti na období 2021–2025

{SWD(2021) 74 final}

Úvod

Organizovaná trestná činnost, skrytá před veřejností z důvodu své netransparentní povahy, představuje významnou hrozbu pro evropské občany, podniky a státní instituce a také pro hospodářství jako celek. Jak bylo zdůrazněno v nejnovějším **posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v Evropské unii** (EU SOCTA z roku 2021)¹, jsou organizované zločinecké skupiny přítomny ve všech členských státech. Organizovaná trestná činnost se vyznačuje propojeným prostředím, v němž je spolupráce mezi pachateli trestné činnosti plynulá, systematická a orientovaná na zisk. Organizované zločinecké skupiny využívají své obrovské nelegální zisky k pronikání do legální ekonomiky a veřejných institucí, mimo jiné prostřednictvím korupce, narušování právního státu a základních práv a podkopávání práva lidí na bezpečnost, jakož i jejich důvěry v orgány veřejné správy. Příjmy z trestné činnosti na devíti hlavních kriminálních trzích v Evropské unii v roce 2019 činily 139 miliard EUR², což odpovídá 1 % hrubého domácího produktu Unie. Jak je zdůrazněno ve strategii bezpečnostní unie EU³, musí opatření přijatá na úrovni EU k podpoře členských států v boji proti organizované trestné činnosti nadále fungovat a musí být posílena.

Složitost obchodního modelu organizovaných zločineckých skupin byla odhalena zejména v roce 2020 při společném vyšetřování vedeném francouzskými a nizozemskými orgány s podporou Europolu a Eurojustu za účelem rozbití sítě **EncroChat**, šifrované telefonní sítě, kterou ve velké míře používají zločinecké sítě. Případ EncroChat dosud vedl k více než 1 800 zatčením a více než 1 500 novým vyšetřováním. Kromě toho ukázal, do jaké míry organizované zločinecké skupiny působí nadnárodně a online na všech kriminálních trzích v propojeném prostředí, a to za použití stále sofistikovanějších způsobů fungování a nových technologií. V březnu 2021 vedla další společná operace po prolomení šifrované sítě Sky ECC, do níž migrovalo mnoho bývalých uživatelů sítě EncroChat, k předejití více než 70 násilným incidentům, zabavení více než 28 tun omamných látek a zatčení více než 80 osob podezřelých z organizované trestné činnosti a obchodu s drogami v Belgii a Nizozemsku. Bylo zahájeno přes 400 nových vyšetřování vysoce rizikových organizovaných zločineckých skupin.

Používání násilí zločinci zapojenými do organizované trestné činnosti v EU roste, stejně jako hrozba násilných incidentů v důsledku častého používání palných zbraní nebo výbušnin ve

¹ Europol, 2021 European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment (Posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v Evropské unii) (EU SOCTA), 12. dubna 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>. EU SOCTA je komplexní analýza hrozeb organizované trestné činnosti, která na základě příspěvků členských států určuje oblasti trestné činnosti s vysokou prioritou a kterou vypracovává Europol každé čtyři roky.

² Nedovolené drogy, obchodování s lidmi, převaděčství migrantů, podvody (podvody na bázi chybějícího obchodníka uvnitř Společenství – MTIC, porušování práv duševního vlastnictví, potravinové podvody), trestná činnost proti životnímu prostředí (nedovolený odpad a nedovolená volně žijící zvířata), nedovolené palné zbraně, nedovolený tabák, počítačová kriminalita, organizovaná majetková trestná činnost – Studie o mapování rizika infiltrace závažné a organizované trestné činnosti do legálních podniků, březen 2021, DR0221244ENN, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/64101>.

³ Sdělení Komise o strategii bezpečnostní unie EU (COM(2020) 605 final, 24.7.2020).

veřejných prostorách⁴. Během pandemie COVID-19 byla potvrzena schopnost organizovaných zločineckých skupin přizpůsobit se změnám prostředí, v němž působí, a využít je. Zločinecké skupiny využily pandemii k tomu, aby expandovaly do oblasti trestné činnosti na internetu⁵ a zapojily se do podvodů, včetně padělaného zdravotnického vybavení. Trvale vysoká poptávka po vakcíně proti COVID-19 představuje atraktivní příležitost pro zločince, kteří se snaží zapojit do výroby a dodávek padělaných vakcín nebo do podvodných programů zaměřených na jednotlivce či veřejné orgány.

Vlády členských států EU dosud odhalily pokusy o podvody a falešné nabídky ze strany pachatelů, kteří se snažili prodat více než 1,1 miliardy dávek vakcín za celkovou cenu přesahující 15,4 miliardy EUR⁶. Hospodářská krize způsobená pandemií zvyšuje rizika aktivit organizované trestné činnosti a to, že tyto aktivity dále proniknou do společnosti a hospodářství.

Nadnárodní hrozby a vyvíjející se způsob fungování organizovaných zločineckých skupin působících offline a online vyžadují koordinovanější, cílenější a přizpůsobenější reakci. Zatímco vnitrostátní orgány působící v terénu jsou v boji proti organizované trestné činnosti v první linii, opatření na úrovni Unie a globální partnerství mají zásadní význam pro zajištění účinné spolupráce a také výměny informací a znalostí mezi vnitrostátními orgány a jsou podporovány společným rámcem trestního práva a účinnými finančními prostředky. Organizovaná trestná činnost je kromě toho typickým projevem provázanosti vnitřní a vnější bezpečnosti. K řešení této nadnárodní výzvy je zapotřebí mezinárodní angažovanost v boji proti organizované trestné činnosti, včetně dalších kroků k rozvoji partnerství a spolupráce se zeměmi v bezprostředním sousedství i mimo něj.

Evropský parlament⁷ i Rada⁸ zdůraznily, že organizovaná trestná činnost způsobuje rozsáhlé škody, a poukázaly na význam silných opatření EU v boji proti všem formám organizované trestné činnosti.

Tato strategie vychází z dřívějších úspěchů, určuje prioritní pracovní oblasti s cílem lépe chránit občany a hospodářství před organizovanými zločineckými skupinami a předkládá konkrétní střednědobá a dlouhodobá opatření, která budou vypracována při plném dodržování

⁴ Europol, Zpráva o posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v EU z roku 2021 (EU SOCTA), 12. dubna 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

⁵ V rámci mezinárodní operace podporované Europolem a Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF), která probíhala v období od března do prosince 2020, zabavily donucovací orgány 19 členských států a osmi třetích zemí téměř 33 milionů padělaných zdravotnických prostředků, včetně obličejových masek, testovacích a diagnostických souprav, 8 tun surovin a 70 000 litrů hygienických dezinfekčních prostředků.

⁶ Informace oznámené vládními orgány úřadu OLAF. Donucovací orgány společně s Europolem a úřadem OLAF spolupracují na boji proti těmto pokusům o podvod.

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0378_CS.pdf. V říjnu 2016 Evropský parlament rovněž přijal zprávu, která se zaměřuje konkrétně na boj proti korupci, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0284_CS.pdf.

⁸ Závěry Rady o vnitřní bezpečnosti a evropském policejním partnerství, 13083/1/20 REV 1, 24. listopadu 2020.

základních práv. Představuje první specializovanou strategii pro organizovanou trestnou činnost od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost⁹.

1. Posílení spolupráce v oblasti prosazování práva a soudnictví

Organizovaný zločin je v současné době mezinárodním podnikem. Celkem 65 % zločineckých skupin činných v členských státech EU se skládá z příslušníků různých národností¹⁰. Přepravené trasy drog, palných zbraní nebo padělků vedou napříč všemi kontinenty prostřednictvím globálního dodavatelského řetězce. Mobilní organizované zločinecké skupiny zapojené do organizované majetkové trestné činnosti se za účelem páchaní trestné činnosti rychle pohybují ve více jurisdikcích. Tím, že pracují v různých jurisdikcích, se zločinecké skupiny vyhýbají odhalení a využívají rozdílů v platných vnitrostátních právních předpisech.

1.1. Bezproblémová výměna informací a včasný přístup k nim

V prostoru svobody, bezpečnosti a práva, kde neexistují kontroly na vnitřních hranicích, lze vysokou úroveň bezpečnosti zajistit silnou policejní a justiční spoluprací mezi členskými státy. Včasný přístup k informacím při plném dodržování základních práv a zejména ochrany údajů je nezbytný pro boj proti všem formám organizované trestné činnosti. Evropská unie poskytla donucovacím orgánům širokou škálu nástrojů k usnadnění výměny informací, která se při odhalování trestné činnosti a sítí ukázala jako klíčová.

Schengenský informační systém (SIS) umožnil úředníkům v první linii rychle odhalit a lokalizovat osoby a předměty zapojené do organizované trestné činnosti a přijmout odpovídající opatření. Informace v této sdílené databázi mohou pomoci policistům zatknout osobu, zabavit předmět nebo určit cesty osob zapojených do vyšetřování. Pouze v roce 2020 došlo v Schengenském informačním systému k téměř čtyřem miliardám vyhledávání, což vedlo k více než 200 000 výsledků. Přezkum rámce SIS z roku 2018¹¹ významně posílil

⁹ Organizovaná trestná činnost je prioritou EU od poloviny devadesátých let minulého století, jak ukazuje program z Tampere, který uvedl první víceleté strategické cíle EU v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, a následné víceleté programy v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, jako je Haagský program z roku 2004, Stockholmský program z roku 2009, Evropský program pro bezpečnost z roku 2015 a nedávno přijatá strategie bezpečnostní unie EU z roku 2020. Poslední strategie zaměřená na organizovanou trestnou činnost je z roku 2005, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0232>

¹⁰ Europol, Zpráva o posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v EU z roku 2021 (EU SOCTA), 12. dubna 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

¹¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1860 ze dne 28. listopadu 2018 o využívání Schengenského informačního systému při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (Úř. věst. L 312, 7.12.2018), nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1861 ze dne 28. listopadu 2018 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti hraničních kontrol, o změně Úmluvy k provedení Schengenské dohody a o změně a zrušení nařízení (ES) č. 1987/2006 (Úř. věst. L 312, 7.12.2018) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1862 ze dne 28. listopadu 2018 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, o změně a o zrušení rozhodnutí Rady 2007/533/SVV a o zrušení nařízení

funkce systému a zavedl řadu nových nástrojů, které vnitrostátním orgánům umožňují vkládat záznamy o osobách ohrožených únosem nebo obchodováním s lidmi nebo požadovat dotazovací kontroly podezřelého. Reforma rovněž Europolu poskytuje přístup k záznamům v SIS a k výměně doplňujících informací a účinněji využívá biometrické údaje tím, že zavádí možnost používat zobrazení obličeje pro účely identifikace a zahrnout profily DNA s cílem usnadnit identifikaci pohřešovaných osob. Provádění těchto novinek postupuje plnou rychlostí tak, aby byl nový systém plně funkční do konce roku 2021, kdy budou dokončeny prováděcí akty a technická dokumentace, práce na technickém vývoji SIS budou v plném proudu a budou podniknuty první kroky k vytvoření příručky pro SIS a vzdělávacích činností pro uživatele SIS.

Potenciál SIS v boji proti organizované trestné činnosti bude dále posílen prostřednictvím nového rámce pro **interoperabilitu** mezi informačními systémy EU v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí¹². Je nezbytné věnovat veškeré úsilí dosažení plné interoperability do konce roku 2023. To donucovacím orgánům usnadní přístup k příslušným informacím v centralizovaných informačních systémech EU a umožní odhalování vícenásobné totožnosti, což je nezbytné pro boj proti podvodnému zneužívání totožnosti, které zločinci často využívají ke spáchání trestných činů nebo k útěku před spravedlností. V rámci interoperability se vyvíjí funkce **detektoru vícenásobné totožnosti**, která kontrolou údajů napříč těmito systémy pomůže účinně řešit podvodné používání totožnosti.

Vyšetřovatelé pracující izolovaně v jednom členském státě často nejsou schopni prokázat zapojení organizované zločinecké skupiny do konkrétní trestné činnosti. **Prümský rámec**¹³ z roku 2008 umožňuje donucovacím orgánům v průběhu vyšetřování vyhledávat DNA a otisky prstů v databázích jiných členských států na základě systému nalezení či nenalezení shody prostřednictvím dvoustranných spojení a vyhledávat údaje o registraci vozidel. Prümský rámec se sice ukázal jako účinný nástroj při řešení mnoha trestných činů v Evropě, jeho decentralizovaná povaha ale vedla k tomu, že mnoho dvoustranných spojení mezi vnitrostátními databázemi členských států nebylo vytvořeno z důvodu technické složitosti a významných finančních a lidských zdrojů, které jsou s nimi spojeny. Může trvat i týdny nebo dokonce měsíce, než orgány sdělí osobní údaje související s nalezenou shodou. S cílem zvýšit účinnost vyšetřování trestných činů a posílit automatizovanou výměnu informací o

Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 a rozhodnutí Komise 2010/261/EU (Úř. věst. L 312, 7.12.2018).

¹² Rámec interoperability zahrnuje SIS, Vízový informační systém (VIS), Eurodac, Systém vstupu/výstupu (EES), Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a Evropský informační systém rejstříků trestů o státních příslušnících třetích zemí (ECRIS-TCN). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/817 ze dne 20. května 2019, kterým se zřizuje rámec pro interoperabilitu mezi informačními systémy EU v oblasti hranic a víz a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 a (EU) 2018/1861 a rozhodnutí Rady 2004/512/ES a 2008/633/SVV (Úř. věst. L 135, 22.5.2019) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/818 ze dne 20. května 2019, kterým se zřizuje rámec pro interoperabilitu mezi informačními systémy EU v oblasti policejní a justiční spolupráce, azylu a migrace a kterým se mění nařízení (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 a (EU) 2019/816 (Úř. věst. L 135, 22.5.2019).

¹³ Rozhodnutí Rady 2008/615/SVV o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti a rozhodnutí Rady 2008/616/SVV o provádění rozhodnutí 2008/615/SVV (Úř. věst. L 210, 6.8.2008).

pachatelích trestných činů Komise navrhne modernizaci **průmského rámce s cílem řešit operativní potřeby** donucovacích orgánů v souladu se základními právy a požadavky nezbytnosti a proporcionality a sladit ustanovení o ochraně údajů se směrnicí o prosazování práva¹⁴. Komise zkoumá možnosti, jak zajistit propojení příslušných databází mezi všemi členskými státy a **urychlit výměnu informací** po nalezení shody. Komise rovněž posuzuje potřebu výměny **dalších kategorií údajů** důležitých pro vyšetřování trestných činů (např. zobrazení obličeje, řidičské průkazy, policejní záznamy a balistika) v průmském rámci a přidání Europolu jako nového partnera do tohoto rámce.

Vzhledem k přeshraničnímu a mezinárodnímu rozměru organizované trestné činnosti mají **cestovní informace** zásadní význam pro identifikaci vysoce rizikových cestujících, kteří jinak nejsou donucovacím orgánům známi, a pro zjištění vazeb mezi členy zločineckých skupin. Zpracování údajů **jmenné evidence cestujících (PNR)** pomáhá příslušným orgánům při identifikaci osob zapojených do trestné činnosti páchané organizovanými skupinami. S cílem zajistit využití veškerého potenciálu tohoto nástroje bude Komise i nadále sledovat úplné a účinné provádění směrnice o údajích jmenné evidence cestujících¹⁵ a podporovat spolupráci a výměnu údajů jmenné evidence cestujících mezi členskými státy, zejména výměnou osvědčených postupů, odbornou přípravou a rozvojem nezbytných schopností¹⁶. **Předběžné informace o cestujících (API)**, osobní údaje o cestujících shromážděné leteckými dopravci při odbavení, jsou rovněž vysoce cenné¹⁷, a to i díky své doplňkovosti s údaji jmenné evidence cestujících. Revize stávajícího právního rámce¹⁸ by umožnila řadu zlepšení, zejména pokud jde o přesnost a úplnost údajů. Ještě důležitější je, že Komise bude analyzovat potenciální využívání údajů API k systematickému vyhledávání v údajích Europolu za účelem boje proti organizované trestné činnosti a k možnému rozšíření jejich využívání na pohyby uvnitř schengenského prostoru a na provozovatele vodní dopravy a autokary. Za tímto účelem Komise v první polovině roku 2022 předloží návrh na revizi směrnice o předběžných informacích o cestujících na základě posouzení dopadů, v němž budou dále prozkoumány tyto možnosti a jejich dopady.

1.2.Rámce pokročilé spolupráce

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV (Úř. věst. L 119, 4.5.2016).

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681 ze dne 27. dubna 2016 o používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR) pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti (Úř. věst. L 119, 4.5.2016).

¹⁶ K nim patří údaje uvedené v pracovním dokumentu útvarů Komise doprovázejícím zprávu Komise o přezkumu směrnice o jmenné evidenci cestujících, SWD(2020) 128 final, 24.7.2020, s. 7–8.

¹⁷ Opakované výzvy ke zvýšenému využívání předběžných informací o cestujících ze strany Organizace spojených národů – viz rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2178(2014), 2309(2016) a 2482(2019) a závazek zúčastněných států Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě zřídit systémy předběžných informací o cestujících – potvrzují význam těchto údajů. Kromě toho je od února 2018 zřízení vnitrostátních systémů předběžných informací standardem Mezinárodní organizace pro civilní letectví, což jej činí závazným pro všechny smluvní státy Chicagské úmluvy.

¹⁸ Směrnice Rady 2004/82/ES o povinnosti dopravců předávat údaje o cestujících (Úř. věst. L 261, 6.8.2004) („směrnice o předběžných informacích o cestujících“ nebo „směrnice o údajích API“).

Hlavní části spolupráce v oblasti prosazování práva v celé EU jsou založeny na Schengenské úmluvě z roku 1990. Tento základ je doplněn dalšími nástroji EU, jako je rámcové rozhodnutí Rady 2006/960/SVV o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států EU, nebo kapitolami 4 a 5 rozhodnutí Rady 2008/615/SVV ze dne 23. června 2008 o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti (průmské rozhodnutí).

Členské státy doplnily tento rámec o komplexní soubor dvoustranných a mnohostranných dohod. V důsledku toho je úroveň spolupráce mezi členskými státy nerovnoměrná, což vytváří operační překážky bránící účinné přeshraniční spolupráci.

Komise připraví legislativní návrh **kodexu policejní spolupráce EU**. Návrh bude vycházet z výsledků probíhající externí studie a bude založen na důkladném konzultačním procesu při zohlednění pravomoci členských států. Cílem je zefektivnit a rozvinout různé nástroje spolupráce v oblasti prosazování práva včetně příslušných právních předpisů EU, pokynů Rady a osvědčených postupů členských států z dvoustranných a mnohostranných dohod do soudržného a moderního souboru pravidel, který bude rovněž zahrnovat vyšetřovací nástroje.

Komise kromě toho s cílem řešit možné překážky pro přeshraniční spolupráci, konkrétně v boji proti strukturám organizované trestné činnosti, zahájila externí studii, která posoudí, zda je **rámcové rozhodnutí Rady o boji proti organizované trestné činnosti**¹⁹ z roku 2008 pro daný účel stále vhodné.

Europol hraje důležitou úlohu jako **centrála EU pro informace o trestné činnosti**, podporuje policejní spolupráci a výměnu informací a každé čtyři roky vypracovává zprávu o **posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v Evropské unii** (EU SOCTA)²⁰. S cílem řešit naléhavé operativní potřeby, jako je spolupráce se soukromými subjekty nebo zpracování velkých souborů údajů, navrhla Komise v prosinci 2020 posílit mandát Europolu²¹. Nové pravomoci a nástroje, které návrh předpokládá, umožní Europolu zvýšit podporu v boji proti organizované trestné činnosti. Evropský parlament i Rada pracují na svých mandátech pro nadcházející interinstitucionální jednání, která by měla začít v průběhu tohoto roku. Komise jednání usnadní a snaží se o rychlé dosažení dohody ze strany spolunormotvůrců do konce roku 2021.

¹⁹ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/841/SVV ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti (Úř. věst. L 300, 11.11.2008).

²⁰ Na základě rozsáhlých informací poskytnutých členskými státy a dalšími příslušnými zúčastněnými stranami vypracovává Europol každé čtyři roky posouzení EU SOCTA. Určuje v něm klíčové hrozby trestné činnosti v EU a navrhuje priority EU v oblasti trestné činnosti na příští čtyři roky. Posouzení EU SOCTA je prvním krokem každého cyklu platformy EMPACT a používá se jako základ, na němž Rada přijímá priority EU v oblasti trestné činnosti, na něž se bude v příštích čtyřech letech soustředit.

²¹ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2016/794, pokud jde o spolupráci Europolu se soukromými subjekty, zpracování osobních údajů Eupolem na podporu vyšetřování trestné činnosti a úlohu Europolu v oblasti výzkumu a inovací (COM(2020) 796 final) a návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2018/1862 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, pokud jde o vkládání záznamů Eupolem (COM(2020) 791 final, 9. prosince 2020).

Jedním z klíčových nástrojů pro provádění předložené strategie a zintenzivnění úsilí proti strukturám organizované trestné činnosti prostřednictvím koordinovaných operací je **evropská multidisciplinární platforma pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti (EMPACT)**. Od roku 2010 umožňuje platforma EMPACT členským státům určit hrozby trestné činnosti v EU s vysokou prioritou tam, kde je zapotřebí kolektivní akce²², a tyto hrozby trestné činnosti řešit prostřednictvím strukturované spolupráce na úrovni EU mezi donucovacími orgány, celními orgány, daňovými orgány, soudci, evropskými orgány a agenturami a případně třetími zeměmi, mezinárodními organizacemi a soukromým sektorem²³.

Prostřednictvím platformy EMPACT provádějí členské státy a jejich partneři **každý rok více než 200 společných operativních opatření** zaměřených na boj proti organizované trestné činnosti, například vytváření kriminálně-zpravodajského obrazu o prioritách EU v oblasti trestné činnosti, budování kapacit v oblasti prosazování práva zaměřených na konkrétní druhy trestné činnosti, posilování spolupráce s mezinárodními partnery, provádění preventivních činností, společné vyšetřování konkrétních jevů trestné činnosti nebo konkrétních zločineckých skupin a zaměření se na metody těchto zločineckých skupin pro praní peněz, páčání trestných činů online nebo získávání podvodných dokumentů. Ačkoli platforma EMPACT již přináší významné operativní výsledky, například co se týče zabavených drog nebo zatčených zločinců, není v současné době plně využívána. Její složitost, nedostatečná informovanost mezi úředníky v první linii a nedostatečné financování ne vždy zajišťují odpovědnost a aktivní zapojení členských států a vnějších partnerů a brání rozvoji složitějších operací, které by významněji poškodily organizované zločinecké skupiny.

Komise bude společně se všemi příslušnými zúčastněnými stranami zapojenými do platformy EMPACT pracovat na zavedení řady opatření podrobně popsanych v pracovním dokumentu útvarů Komise, který je připojen k této strategii, a to s cílem plného využití platformy EMPACT a její proměny ve skutečný stěžejní nástroj EU pro **multidisciplinární a multiagenturní operativní spolupráci** v boji proti organizované trestné činnosti na úrovni EU.

Komise taktéž posoudí proveditelnost začlenění mechanismu platformy EMPACT do právních předpisů EU. Díky tomu by se z platformy EMPACT stal klíčový nástroj EU, jehož prostřednictvím by členské státy a příslušné agentury a subjekty EU operativně spolupracovaly v boji proti organizované a závažné mezinárodní trestné činnosti. Platforma EMPACT by měla trvalý klíčový vliv na strukturální spolupráci mezi evropskými a vnitrostátními strategiemi a opatřeními v oblasti trestné činnosti prostřednictvím

²² Na období 2018–2021: kyberkriminalita, obchod s drogami, napomáhání k nepovolenému přistěhovalectví, organizovaná majetková trestná činnost, obchodování s lidmi (pro všechny formy vykořisťování, včetně sexuálního a pracovního vykořisťování, jakož i pro všechny formy obchodování s dětmi), podvody v oblasti spotřebních daní a podvody MTIC, nedovolené obchodování s palnými zbraněmi, trestná činnost proti životnímu prostředí, financování trestné činnosti a praní peněz a podvody s doklady.

²³ „Politický cyklus EU pro boj proti organizované a závažné mezinárodní trestné činnosti“ sloužil k vymezení rámce spolupráce pro stanovení společných priorit, přičemž operační platformou umožňující spolupráci mezi odborníky je „EMPACT“. Zkratka „EMPACT“ se nyní stala jediným názvem pro označení obou koncepcí.

harmonizované metodiky a harmonizovaného přístupu a tvořila by právní základ pro *ad hoc* společná partnerství založená na operačních potřebách. Komise se bude rovněž snažit výrazně posílit financování platformy EMPACT, aby mohla rozvíjet složitější operace. Komise společně se všemi příslušnými zúčastněnými stranami rovněž prozkoumá možnost zefektivnit stávající platformu EMPACT v rámci čtyř modernizovaných a inovovaných pilířů²⁴ doplněných hlavními zásadami boje proti organizované trestné činnosti. Dále se bude snažit posílit úlohu evropských sítí a skupin odborníků při podpoře opatření platformy EMPACT. A konečně bude Komise spolu s Evropskou službou pro vnější činnost podporovat zvýšené zapojení třetích zemí do činností platformy EMPACT a také rozvoj metodiky EMPACT mimo EU, která bude přizpůsobena operativním potřebám.

Aby mohli být pachatelé trestných činů postaveni před soud, musí donucovací a justiční orgány spolupracovat: účinná reakce na organizovanou trestnou činnost vyžaduje další kroky k posílení další soudní spolupráce. Doporučení Parlamentu²⁵ a závěry Rady²⁶ vyzývají ke zlepšení praktického provádění **evropského zatýkacího rozkazu**²⁷. V návaznosti na zprávu Komise o provádění evropského zatýkacího rozkazu²⁸ proto Komise prosazuje správné provádění a poskytne pokyny v aktualizované příručce.

Aby se zabránilo souběžnému vyšetřování zločinců působících v několika jurisdikcích, mohla by navíc být nezbytná společná pravidla, která by členským státům umožnila převod trestního řízení do jiného členského státu, například do členského státu, jehož je podezřelá osoba státním příslušníkem, a to při zohlednění rámcového rozhodnutí o předcházení kompetenčním sporům²⁹. Komise v současné době tuto problematiku dále studuje s cílem prozkoumat potřebu opatření EU v této oblasti. Komise se rovněž zabývá problémy vyvstávajícími v souvislosti se shromažďováním, předáváním a používáním důkazů v přeshraničních řízeních a možnými cestami vpřed³⁰.

Sdělování a sdílení informací v rámci společných vyšetřovacích týmů je zásadní, a proto bude Komise pracovat na rozvoji platformy pro spolupráci společných vyšetřovacích týmů a na posílení spolupráce Eurojustu se třetími zeměmi. Jak bylo navíc oznámeno ve sdělení o digitalizaci soudnictví v EU³¹, Komise předloží do konce roku 2021 návrh na umožnění bezpečné elektronické komunikace a výměny informací a dokumentů mezi soudy, vnitrostátními orgány a případně agenturami v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Komise

²⁴ Renovovaná posloupnost čtyř pilířů: 1) pozorovat, odhalovat a orientovat; 2) rozhodovat a plánovat společně; 3) bojovat, předcházet a narušovat; 4) zadržovat, poučit se a opakovat.

²⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0006_CS.html.

²⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13214-2020-INIT/cs/pdf>.

²⁷ Viz Příručka k vydávání a výkonu evropského zatýkacího rozkazu (Úř. věst. C 335, 6.10.2017: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006\(02\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006(02)&from=DA)).

²⁸ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 2. července 2020 o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (COM(2020) 270 final, 2.7.2020).

²⁹ Rámcové rozhodnutí Rady 2009/948/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o předcházení kompetenčním sporům při výkonu pravomoci v trestním řízení a jejich řešení (Úř. věst. L 328, 15.12.2009).

³⁰ V březnu 2020 byla zahájena studie o „přeshraničním používání důkazů“.

³¹ Sdělení Komise „Digitalizace soudnictví v Evropské unii – soubor příležitostí“ (COM(2020) 710 final, 2.12.2020).

rovněž podpoří modernizaci systému správy případů Eurojustu s cílem pomoci Eurojustu poskytovat zpětnou vazbu vnitrostátním orgánům a rozvíjet justiční vazby mezi probíhajícími vyšetřováními. To by mělo Eurojustu umožnit účinně spolupracovat se svými partnery, zejména s Europolem a s Úřadem evropského veřejného žalobce, a pomoci koordinovat vyšetřování na vnitrostátní úrovni a zabránit souběžnému vyšetřování s cílem zajistit účinné stíhání.

1.3. Mezinárodní spolupráce

Spolupráce v oblasti prosazování práva mimo Unii je nutná k narušení celosvětových zločineckých sítí a dopravních tras. Je nezbytné posílit mezinárodní spolupráci, mimo jiné prostřednictvím činností příslušných agentur v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, zejména ve vztahu k zemím sousedství a zemím procesu rozšíření.

Je naléhavě nutné v Europolu dále rozvíjet zpravodajství o závažné a organizované trestné činnosti a zlepšit výměnu informací a vyšetřovací činnosti se třetími zeměmi a regiony, které představují hlavní centra vysoce rizikové organizované trestné činnosti postihující členské státy EU, a to i prostřednictvím dvoustranných styčných důstojníků členských států vyslaných do těchto kritických oblastí. Komise obdržela směrnice pro jednání o mezinárodních dohodách se třetími zeměmi umožňujících výměnu osobních údajů s Europolem³² a justiční spolupráci s Eurojustem³³ a bude usilovat o pokrok v těchto obtížných jednáních.

Kromě toho jsou programy a projekty EU v rámci mezinárodní spolupráce důležité pro budování transkontinentálních sítí v oblasti prosazování práva a trestního soudnictví. Podpora Komise pro tyto sítě a společné operace se bude i nadále rozšiřovat.

Nedílnou součástí úsilí EU v boji proti organizované trestné činnosti k posílení stability a na ochranu evropských bezpečnostních zájmů bude i nadále tvořit přístup EU k vnější bezpečnosti v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky a společné bezpečnostní a obranné politiky. Vysoký představitel / místopředseda Komise bude s podporou Evropské služby pro vnější činnost nadále hrát hlavní roli při posilování strategické a operativní spolupráce se třetími zeměmi a s mezinárodními organizacemi, přičemž bude plně využívat vnějších nástrojů, jako jsou dialogy na vysoké úrovni, síť odborníků na boj proti terorismu / bezpečnost v delegacích EU a případně mise a operace v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky. Kromě toho budou Komise a Evropská služba pro vnější činnost i nadále upřednostňovat projekty zaměřené na budování kapacit ve třetích zemích a zejména v zemích sousedství a zemích procesu rozšíření, a to s cílem podpořit operativní spolupráci s členskými státy a agenturami EU a také vybavit partnery nástroji, které jim umožní vykořenit složité zločinecké struktury, jež potenciálně ovlivňují EU.

Interpol je dalším klíčovým aktérem, pokud jde o mezinárodní spolupráci v boji proti organizované trestné činnosti. Celkem 18 databází Interpolu obsahuje více než 100 milionů

³² Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Tunisko, Turecko a Nový Zéland.

³³ Alžírsko, Argentina, Arménie, Bosna a Hercegovina, Brazílie, Kolumbie, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Tunisko a Turecko.

záznamů pro účely prosazování práva, včetně záznamů o hledaných zločincích, podezřelých teroristech, otiscích prstů, odcizených vozidlech, odcizených a ztracených cestovních dokladech, zbraních a palných zbraních. Tyto databáze umožňují donucovacím a justičním orgánům určit vazby, a usnadnit tak vyšetřování nadnárodní organizované trestné činnosti. Komise současně s touto strategií přijímá **doporučení Radě ohledně zahájení jednání s Interpolem** o dohodě o spolupráci mezi EU a Interpolem s cílem zlepšit spolupráci a řešit operační potřeby.

Hlavním mezinárodním nástrojem umožňujícím spolupráci a vzájemnou právní pomoc při vyšetřování organizované trestné činnosti je **Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu** (UNTOC), jíž jsou EU a členské státy smluvními stranami. V roce 2021 Komise aktualizuje prohlášení o pravomoci s cílem uvést je do souladu se změnami Lisabonské smlouvy³⁴ a zajistit, aby **Úřad evropského veřejného žalobce** (EPPO) mohl využívat pravidla UNTOC týkající se mezinárodní vzájemné právní pomoci pro účely spolupráce s orgány třetích zemí. Kromě toho Komise prozkoumá možnost oznamování EPPO jakožto odpovědnému orgánu v souvislosti se stávajícími dohodami o spolupráci na úrovni Unie se třetími zeměmi a v případě potřeby zváží zahájení jednání s vybranými prioritními třetími zeměmi. Jak je uvedeno v Kjótském prohlášení přijatém na 14. kongresu OSN o prevenci trestné činnosti a trestním soudnictví, Unie a členské státy jsou plně odhodlány posílit mezinárodní rámec na podporu právního státu, předcházení trestné činnosti a trestního soudnictví, mimo jiné prostřednictvím aktivního zapojení do probíhajících procesů přezkumu provádění úmluvy UNTOC a Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci (UNCAC).

Klíčová opatření:

Komise:

- navrhne posílení **průmského rámce** (4. čtvrtletí 2021),
- navrhne vytvoření **kodexu EU pro policejní spolupráci** (4. čtvrtletí 2021),
- navrhne revizi směrnice o **předběžných informacích o cestujících** (1. čtvrtletí 2022),
- zřídí **platformu pro spolupráci** pro společné vyšetřovací týmy (4. čtvrtletí 2021),
- bude se všemi příslušnými zúčastněnými stranami pracovat na **zjednodušení, rozšíření a modernizaci** evropské multidisciplinární platformy pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti (**EMPACT**) a učiní z ní **stěžejní nástroj EU pro boj proti organizované a závažné mezinárodní trestné činnosti** prostřednictvím souboru opatření a legislativního návrhu (2023),
- výrazně **posílí financování** platformy EMPACT prostřednictvím Fondu pro vnitřní bezpečnost na období 2021–2027,

³⁴ Vstup Lisabonské smlouvy v platnost dne 1. prosince 2009 a konec přechodného období pro nástroje bývalého třetího pilíře dne 1. prosince 2014 změnily hranice pravomocí EU významných pro provádění této úmluvy. EU získala nové pravomoci podle hlavy V Smlouvy o fungování EU (články 82 a 83) a svou pravomoc vykonávala tvorbou právních předpisů v příslušných oblastech politiky. Proces přezkumu úmluvy UNTOC by měl být založen na aktualizovaném prohlášení o pravomoci.

- zahájí jednání o dohodách o **spolupráci** mezi **Eurojustem** a třetími zeměmi,
- zintenzivní jednání o spolupráci mezi **Europolem** a třetími zeměmi,
- společně s Evropskou službou pro vnější činnost posílí **mezinárodní spolupráci** se třetími zeměmi a s mezinárodními organizacemi.

Komise vyzývá Evropský parlament a Radu, aby:

- pokročily v legislativních jednáních o **revizi nařízení o Europolu**, včetně změn nařízení o Schengenském informačním systému, s cílem dospět k **rychlému dosažení dohody**.

Komise vyzývá Radu, aby:

- přijala doporučení ohledně zahájení jednání s **Interpolem** o dohodě o spolupráci mezi EU a Interpolem.

2. Účinná vyšetřování: narušování struktur organizované trestné činnosti a boj proti trestné činnosti s vysokou prioritou

2.1. Zintenzivnění úsilí v boji proti strukturám organizované trestné činnosti

Vyšetřování v oblasti prosazování práva by se neměla soustředit pouze na zabavení nezákonných předmětů nebo na zatčení zločinců nízké úrovně, ale měla by se zaměřit na aktéry a sítě, které tvoří základ zločineckých ekosystémů.

Vzhledem k tomu, že většina zločineckých organizací je strukturována kolem hlavní skupiny nebo hierarchicky³⁵, je organizovaná trestná činnost charakterizována propojeným prostředím, v němž různé skupiny a jednotlivci systematicky spolupracují prostřednictvím „společných podniků“ v rámci volných a proměnlivých zločineckých sítí. Zločinecké organizace, které řídí dodavatelské řetězce na mezinárodních kriminálních trzích, spolupracují s menšími skupinami specializovanými na určité činnosti a s jednotlivci, kteří hrají ústřední úlohu při poskytování služeb pachatelům trestné činnosti, jako jsou podvody s doklady, právní poradenství, šifrovaná komunikace či přeprava. Schopnost zločineckých skupin navzájem se propojovat podkopává úsilí donucovacích orgánů, neboť v případě zásahu donucovacích orgánů lze každý segment zločineckého řetězce snadno nahradit.

Vzhledem k této situaci je zásadní rozšířit **likvidaci struktur organizované trestné činnosti** a zaměřit se na skupiny, které pro bezpečnost Evropy představují vyšší riziko, a na jednotlivce ve vyšších vrstvách zločineckých organizací. Za tímto účelem zřídily některé členské státy struktury na vnitrostátní úrovni nebo specializované subjekty v donucovacích a justičních orgánech pro boj proti organizacím mafiánského typu. Tyto zkušenosti se ukázaly jako účinné při podněcování strategického přístupu podporujícího úsilí, jež vede k narušení kriminální

³⁵ Podle zprávy EU SOCTA z roku 2021 je 43 % organizovaných zločineckých skupin uspořádáno kolem hlavní skupiny, 40 % je strukturováno hierarchicky a u 17 % se jedná o volné sítě.

infrastruktury. Zřízení zvláštních policejních jednotek nebo justičních subjektů by nadto usnadnilo větší přeshraniční spolupráci. Komise bude podporovat výměnu osvědčených postupů s cílem usnadnit replikaci těchto modelů, přizpůsobených vnitrostátním specifikům, napříč členskými státy.

Na evropské úrovni je operativní spolupráce proti organizovaným zločineckým skupinám mafiánského typu prováděná prostřednictvím sítě @ON³⁶ usnadněna nasazením specializovaných vyšetřovatelů na místě napříč členskými státy, kteří pomáhají při vyšetřování přeshraničně působících organizovaných zločineckých skupin. Dalším důležitým milníkem je spolupráce Europolu a členských států na určení a provádění zpravodajských a vyšetřovacích činností proti vybraným **cílům s vysokou hodnotou**³⁷, konkrétně osobám podezřelým z příslušnosti ke zločineckým organizacím představujícím obzvláště vysoké riziko pro dva členské státy nebo více členských států.

K posílení boje proti zločineckým organizacím je nezbytně nutná další strukturální spolupráce. Vypracování **společných kritérií** pro všechny členské státy **k určení cílů s vysokou hodnotou** a usnadnění operativní spolupráce a výměny informací v reálném čase by umožnilo více společných a systematických vyšetřování osob, které ve zločinecké síti hrají klíčovou úlohu. Stávající síť @ON by ve své práci proti zločineckým sítím měla být posílena začleněním všech členských států a vypracováním osvědčených postupů, jakož i užší vazbou na platformu EMPACT.

Větší důraz na vyšetřování organizované trestné činnosti rovněž vyžaduje důkladnější **zpravodajský obraz o organizovaných zločineckých skupinách**, které jsou jádrem složité spleti sítí organizované trestné činnosti. Europol a členské státy by měly pokračovat ve své práci na tvorbě strategických a taktických přehledů založených na zpravodajských informacích, které se týkají skupin představujících pro bezpečnost Evropy větší hrozbu, mimo jiné prostřednictvím vypracování *ad hoc* zpráv, jež doplňují posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v EU (SOCTA). V tomto ohledu může být přínosná výměna strategických informací s ostatními aktéry, včetně misí a operací společné bezpečnostní a obranné politiky. Kromě toho je zapotřebí lepšího přehledu o rozměru trestné činnosti a opatřeních přijatých členskými státy. Vzhledem k netransparentní povaze organizované trestné činnosti je obtížné tyto činnosti měřit a kvantifikovat, a údaje a statistiky, které má Evropská unie k dispozici, jsou roztržité, shromažďované zejména prostřednictvím oznamovacích povinností rozptýlených v různých legislativních aktech. Na základě výsledků komplexní studie, která již byla provedena³⁸, Komise posoudí potřebu systematictějšího shromažďování statistických údajů v této oblasti.

³⁶ V současné době je v síti @ON, která existuje od roku 2014, zapojeno 16 členských států.

³⁷ Od roku 2018 vedla tato iniciativa k zatčení 75 cílů s vysokou hodnotou a 2529 jejich spolupracovníků a k zabavení majetku v hodnotě 310 milionů EUR.

³⁸ Studie „Availability, Comparability and Consistency of Administrative Statistical Data on Recorded Crime and on the Stages of the Criminal Justice Process in the EU“ (Dostupnost, srovnatelnost a jednotnost správních statistických údajů o evidované trestné činnosti a o fázích procesu trestního soudnictví v EU), březen 2021, DR0121067ENN, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/065004>.

2.2. *Přizpůsobená reakce na konkrétní formy trestné činnosti*

Podle posouzení EU SOCTA z roku 2021 jsou organizované zločinecké skupiny činné v Evropě zapojeny do různých trestných činností, přičemž většina zločineckých skupin se podílí na obchodování s drogami, organizované majetkové trestné činnosti, pak následují podvody (včetně celních podvodů, podvodů v oblasti spotřební daně a DPH), převaděčství migrantů a obchodování s lidmi. Zatímco některé skupiny se specializují na určitý kriminální trh, jiné páchají ve stále větší míře **různé druhy trestné činnosti** a využívají zisky z jedné trestné činnosti k financování své expanze do dalších oblastí trestné činnosti. Konkrétní formy trestné činnosti vyžadují z legislativního a politického hlediska zvláštní reakci.

EU stanovila pravidla týkající se závažných trestných činů, jako je převaděčství migrantů³⁹, a odhalování a zákazu nových psychoaktivních látek⁴⁰, kontroly držení palných zbraní a obchodu s nimi a předcházení opětovné aktivaci neutralizovaných zbraní⁴¹. Obchodování s drogami zůstává pro organizované zločinecké skupiny hlavním zdrojem příjmů a EU stanovila priority na příštích pět let v **protidrogové strategii EU 2021–2025**, kterou Rada přijala v prosinci 2020⁴². V Radě pokračují diskuse o souvisejícím **protidrogovém akčním plánu**, zatímco Komise připravuje první akty k provedení strategie a akčního plánu⁴³.

Palné zbraně jsou klíčovým faktorem rostoucího násilí ze strany zločineckých skupin, jelikož jim umožňují zastrašovat protivníky a vykonávat kontrolu nad svými členy a trhy. S cílem omezit dostupnost palných zbraní v rukou pachatelů trestné činnosti zahájila Komise provádění nového akčního plánu EU **pro boj proti nedovolenému obchodování s palnými zbraněmi** na období 2020–2025. Komise zveřejní zprávu o uplatňování směrnice o palných zbraních, která stanoví počáteční prostředky ke zlepšení právního rámce.

Převaděčství migrantů zůstává pro organizované zločinecké skupiny klíčovou činností, která ohrožuje migranty a poškozuje cíle EU v oblasti řízení migrace. Komise v roce 2021 přijme **nový akční plán proti převaděčství migrantů** s cílem bojovat proti zločineckým sítím zapojeným do této trestné činnosti, podporovat prosazování práva a meziagenturní spolupráci a podněcovat spolupráci se třetími zeměmi a v příslušných případech i s misemi a operacemi v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky.

Obchodování s lidmi, což je obzvláště odpudivá forma trestné činnosti, je často pácháno organizovanými zločineckými skupinami, které stále častěji získávají své oběti online, padělají jejich doklady totožnosti a pracovní povolení a využívají je pro sexuální účely, nucenou práci, nucenou trestnou činnost či žebrání. Zatímco priority a opatření této strategie

³⁹ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/946/SVV ze dne 28. listopadu 2002 o posílení trestního rámce s cílem zabránit napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu (Úř. věst. L 328, 5. 12. 2002)

⁴⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2101 ze dne 15. listopadu 2017, kterým se mění nařízení (ES) č. 1920/2006, pokud jde o výměnu informací o nových psychoaktivních látkách, systém včasného varování před nimi a postup hodnocení jejich rizik (Úř. věst. L 305, 21.11.2017).

⁴¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-firearms_cs.

⁴² Závěry Rady o protidrogové strategii EU 2021–2025, 14178/20, 18. prosince 2020.

⁴³ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12854-Alternatives-to-coercive-sanctions-for-drug-using-offenders>.

zahrnují obchodování s lidmi, Komise zároveň s touto strategií navrhuje zvláštní strategii EU pro boj proti obchodování s lidmi na období 2021–2025 s cílem řešit specifika této závažné trestné činnosti.

Kyberkriminalita nabývá agresivnějšího a více konfrontačního charakteru. Rychle postupující digitalizace společnosti, která v důsledku pandemie COVID-19 zaznamenala prudký nárůst, vytváří nová zranitelná místa, jež mohou být zneužita zločinci zapojenými do trestné činnosti umožněné kybernetickými technologiemi. Kybernetické útoky, k nimž patří vytváření a šíření škodlivého softwaru, hacking za účelem krádeže citlivých osobních nebo průmyslových údajů či útoky odmítnutím služby, se v posledním roce zvýšily, a to jak z hlediska počtu, tak z hlediska stupně sofistikovanosti⁴⁴.

Evropské centrum pro boj proti kyberkriminalitě při Europolu (EC3), které bylo zřízeno v roce 2013, sehrálo klíčovou úlohu při sledování využívání pandemie COVID-19 ze strany organizované trestné činnosti a při vytváření informačních materiálů a zpráv pro účely informování členských států a veřejnosti, jakož i při podpoře vyšetřování online podvodů spáchaných organizovanými zločineckými skupinami. Kromě toho zveřejňuje pravidelná **posouzení hrozeb organizované trestné činnosti na Internetu (IOCTA)**, která poskytují důležitý zdroj informací pro stanovení priorit z hlediska operací a politik.⁴⁵

V souladu se strategií EU pro účinnější boj proti pohlavnímu zneužívání dětí z roku 2020 a s komplexní strategií EU o právech dítěte (2021–2025) navrhne Komise v roce 2021 právní předpisy ke zlepšení ochrany dětí před **pohlavním zneužíváním**, včetně požadavku, aby příslušní poskytovatelé online služeb odhalovali známé materiály týkající se pohlavního zneužívání dětí a aby tyto materiály nahlašovali orgánům veřejné moci⁴⁶. Právní předpisy rovněž zajistí soulad s ostatními legislativními iniciativami, zejména s návrhem aktu o digitálních službách⁴⁷. Komise rovněž nadále podporuje, aby Evropský parlament a Rada co nejdříve dosáhly dohody o návrhu nařízení týkajícího se dobrovolného úsilí některých poskytovatelů služeb v boji proti pohlavnímu zneužívání dětí online⁴⁸. Současně Europol podporuje rozšíření své úspěšné kampaně „Trace an Object“ (Vyhledání objektu), která shromažďuje informace o jednotlivých objektech na obrázcích znázorňujících pohlavní zneužívání dětí, což může pomoci vymezit zeměpisnou lokalitu, kde ke zneužívání dochází, a tudíž nakonec přispět k identifikaci a záchraně obětí.

⁴⁴Viz posouzení hrozeb organizované trestné činnosti na internetu (iOCTA) z roku 2020 na <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment> a také další zprávy Europolu na <https://www.europol.europa.eu/activities-services/staying-safe-during-covid-19-what-you-need-to-know>.

⁴⁵ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment>.

⁴⁶Sdělení Komise „Strategie EU pro účinnější boj proti pohlavnímu zneužívání dětí“ (COM(2020) 607 final, 24.7.2020).

⁴⁷ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o jednotném trhu digitálních služeb ((akt o digitálních službách) a o změně směrnice 2000/31/ES (COM(2020) 825 final, 15.12.2020).

⁴⁸ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o dočasné odchylce od některých ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES, pokud jde o používání technologií poskytovateli interpersonálních komunikačních služeb nezávislých na číslech ke zpracování osobních a jiných údajů pro účely boje proti pohlavnímu zneužívání dětí na internetu (COM(2020) 568 final, 10.9.2020).

Přechod k bezhotovostním ekonomikám, ještě více urychlený pandemií, vytvořil větší příležitosti pro podvody a padělání **bezhotovostních platebních prostředků**, jako jsou kreditní karty a online platební nástroje,⁴⁹ což představuje pro bezpečnost EU vážnou hrozbu. Tyto aktivity poskytují důležitý zdroj příjmů pro organizovanou trestnou činnost a umožňují druhy trestné činnosti, jako je obchodování s drogami a obchodování s lidmi. EU přijala v roce 2019 přísnější pravidla,⁵⁰ která musí členské státy provést do 31. května 2021. Komise bude pozorně sledovat pokrok, aby zajistila plnou účinnost nových pravidel.

Podvody, včetně celních podvodů, podvodů v oblasti spotřební daně a DPH, jsou další oblastí trestné činnosti, jež je čím dál přitažlivější pro organizovanou trestnou činnost. Kromě současného úsilí Europolu a Eurojustu v této oblasti bude **EPPO** vyšetřovat a stíhat trestné činy související s účastí na zločinném spolčení, je-li trestná činnost tohoto zločinného spolčení zaměřena na páchání trestných činů poškozujících rozpočet Unie, včetně závažných přeshraničních podvodů v oblasti DPH.

Padělání výrobků je trestná činnost s velkým dopadem. Padělané výrobky představují 6,8 % dovozu do EU⁵¹ a jsou pro organizované zločinecké skupiny významným zdrojem příjmů. Léčivé přípravky, zdravotnické a hygienické výrobky představují značný a rostoucí podíl padělaných výrobků, což je jev, který znepokojivě zesílil v důsledku pandemie COVID-19. Organizovaná trestná činnost se zapojila do výroby a dodávek padělaných ochranných prostředků, testovacích souprav a léčiv a existuje riziko, že se organizované zločinecké skupiny pokusí využít příležitostí, které v EU vyplývají z vysoké poptávky po očkovacích látkách. Donucovací orgány spolu s Europolem a Evropským úřadem pro boj proti podvodům úspěšně provádějí důležité operace vedoucí k významnému počtu zatčení a zabavení padělaných výrobků, včetně léčivých přípravků, hraček, potravin a nápojů⁵². K posílení operativní spolupráce v boji proti padělání je však nutné učinit více. Organizované zločinecké skupiny jsou stále více zapojeny do trestné činnosti, jako je padělání pesticidů a podvodné užívání loga EU pro ekologickou produkci. Komise bude i nadále zintenzivňovat své úsilí v boji s potravinovými podvody, přičemž se bude opírat o svůj rámec pro úřední kontroly a prosazování práva, a bude se snažit o posílení vnitrostátních orgánů, vytvoření politiky nulové tolerance a zvýšení předcházení, kontrol, odrazování a účinných sankcí.

Za tímto účelem Komise v listopadu 2020 přijala akční plán pro duševní vlastnictví a v roce 2022 vytvoří **soubor opatření EU proti padělání**, který stanoví zásady pro společná

⁴⁹ <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/beyond-pandemic-what-will-criminal-landscape-look-after-covid-19>.

⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/713 o potírání podvodů v oblasti bezhotovostních platebních prostředků a jejich padělání (Úř. věst. L 123, 10.5.2019).

⁵¹ OECD/EUIPO (2019), Trends in Trade in Counterfeit and Pirated Goods, Illicit Trade (Trendy v obchodování s padělkami a nedovolenými napodobeninami, nedovolený obchod), OECD Publishing, Paříž / Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví. <https://doi.org/10.1787/g2g9f533-en>.

⁵² Viz například operace **Pangea XIII** (zdravotnické potřeby), **LUDUS** (hračky) a **Opson IX** (potravin a nápoje). Během koordinované operace Europolu s názvem Shield, která byla ukončena v září 2020, bylo zabaveno téměř 33 milionů padělaných zdravotnických prostředků souvisejících s pandemií COVID-19: to zahrnovalo 8 tun surovin, zdravotnické obličejové masky, testovací a diagnostické soupravy.

opatření, spolupráci a sdílení údajů mezi donucovacími orgány, majiteli práv a prostředníky⁵³. Vzhledem k tomu, že k padělání léčivých přípravků většinou dochází ve třetích zemích, je důležité posílit celosvětovou správu, zejména přistoupením členských států EU a případně samotné Unie k Úmluvě Rady Evropy o **padělání léčiv** (úmluva Medicrime), kterou podepsalo čtrnáct členských států, z nichž ji pouze šest ratifikovalo⁵⁴.

Trestná činnost proti životnímu prostředí zasluhuje zvláštní pozornost vzhledem ke škodlivým dopadům na biologickou rozmanitost a na životní prostředí, zdraví a sociální soudržnost v rámci EU a ve třetích zemích. Se všemi volně žijícími a planě rostoucími druhy – rostlinami, zvířaty a získanými produkty – jakož i se zvířaty v zájmovém chovu se i nadále nezákonně obchoduje, často ve velkém měřítku a někdy s možnými ničivými důsledky. Nelegální nakládání s odpady a jejich přeprava narušují legitimní odvětví zpracování a recyklace odpadů. EU přijala právní předpisy upravující legální obchod s volně žijícími a planě rostoucími druhy⁵⁵ a s odpady⁵⁶ a vyžaduje, aby členské státy kriminalizovaly širokou škálu trestných činů proti životnímu prostředí a stanovily za ně tresty⁵⁷. Tyto legislativní nástroje byly doplněny akčním plánem pro boj proti nezákonnému obchodu s volně žijícími a planě rostoucími druhy z roku 2016 a akčním plánem pro dodržování předpisů a správu v oblasti životního prostředí z roku 2018. Evropský úřad pro boj proti podvodům významně rozvinul své operativní činnosti v boji proti nedovolenému obchodu se zbožím ohrožujícím životní prostředí.

Navzdory tomuto úsilí kontrolní, donucovací a justiční orgány často nemají kapacity a zdroje k účinnému odhalování, vyšetřování a stíhání trestné činnosti proti životnímu prostředí. To platí zejména v členských státech, v nichž neexistují žádné specializované donucovací orgány nebo orgány pověřené trestním stíháním a žádný zavedený strategický přístup k boji proti trestné činnosti proti životnímu prostředí. Je třeba posílit kapacitu donucovacích orgánů na vnitrostátní úrovni a na úrovni EU. Uložené sankce nejsou dostatečně odrazující a koordinace a výměna informací v rámci členských států a mezi nimi, zejména mezi správními orgány a donucovacími orgány, je nedostatečná⁵⁸. Komise přezkoumává **nařízení EU o přepravě odpadů a akční plán pro boj proti nezákonnému obchodu s volně žijícími a planě rostoucími druhy**. Bude revidována **směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí**

⁵³ Sdělení Komise Maximální využití inovačního potenciálu EU. Akční plán pro duševní vlastnictví na podporu oživení a odolnosti EU (COM(2020) 760 final, 25.11.2020).

⁵⁴ Úmluva Rady Evropy č. 211. Úmluvu ratifikovaly Belgie, Chorvatsko, Španělsko, Francie, Maďarsko a Portugalsko. Podepsaly ji, avšak dosud neratifikovaly Rakousko, Kypr, Německo, Dánsko, Finsko, Itálie, Lucembursko a Slovinsko. Kromě úmluvy Medicrime směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/62/EU ze dne 8. června 2011, kterou se mění směrnice 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků, pokud jde o zabránění vstupu padělaných léčivých přípravků do legálního dodavatelského řetězce, (Úř. věst. L 174, 1.7.2011) stanoví pravidla a mechanismy pro posílení požadavků na ověřování použitelných za tímto účelem na výrobce léčivého přípravku.

⁵⁵ https://ec.europa.eu/environment/cites/legislation_en.htm.

⁵⁶ Viz článek 50 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 o přepravě odpadů (Úř. věst. L 190, 12.7.2006).

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES o trestněprávní ochraně životního prostředí (Úř. věst. L 328, 6.12.2008).

⁵⁸ Hodnocení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES ze dne 19. listopadu 2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí (SWD(2020) 259 final, 28.10.2020).

s cílem vyjasnit rozsah trestné činnosti proti životnímu prostředí, poskytnout větší přesnost s ohledem na sankce a usnadnit používání účinných vyšetřovacích nástrojů a podporovat přeshraniční spolupráci a sdílení informací. Kromě toho bude posílena spolupráce prostřednictvím evropských sítí pro prosazování právních předpisů v oblasti životního prostředí. Jelikož má zásadní význam mezinárodní rozměr nezákonného obchodu s volně žijícími a planě rostoucími druhy, Komise rovněž podpoří přijetí dodatkového protokolu v rámci úmluvy UNTOC.

Nedovolený obchod s **kulturními statky** má ničivý dopad na kulturní dědictví zemí, poskytuje prostředky k financování zločineckých organizací a napomáhá praní peněz. Pro účinnou reakci na tuto trestnou činnost je zapotřebí zlepšit monitorování a výměnu informací, posílit spolupráci v oblasti prosazování práva a celní spolupráci i spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí a společné bezpečnostní a obranné politiky a využít odborných znalostí různých veřejných a soukromých subjektů. Rychlý přístup k archeologům a historikům umění může do značné míry přispět k vyšetřování nedovoleného obchodu s kulturními statky. S cílem bojovat proti této jedinečné formě trestné činnosti bude Komise i nadále podporovat budování kapacit mezi odborníky na kulturní dědictví, včetně sítě takových odborníků, kterou by členské státy mohly využít v rámci platformy EMPACT. Jejich strukturovaná spolupráce s donucovacími orgány bude podporována s cílem usnadnit vyšetřování a také financování projektů týkajících se nedovoleného obchodu s kulturními statky. Komise dále přezkoumá další opatření nezbytná k řešení tohoto jevu, mimo jiné zlepšením sledovatelnosti kulturních statků na vnitřním trhu na internetu i mimo něj a spolupráce se třetími zeměmi, v nichž k rabování kulturních statků dochází. Za tímto účelem Komise v roce 2022 navrhne akční plán pro boj proti nedovolenému obchodu s kulturními statky.

Klíčová opatření:

Komise:

- navrhne změny **směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí** (4. čtvrtletí 2021),
- v rámci svého návrhu, kterým se mění **nařízení o přepravě odpadů**, posílí ustanovení o prosazování práva v oblasti nedovolené přepravy odpadů (2. čtvrtletí 2021),
- vytvoří **soubor opatření EU proti padělání**, v němž budou stanoveny zásady pro společná opatření, spolupráci a sdílení údajů mezi **donucovacími orgány**, majiteli práv a prostředníky (2022),
- navrhne **akční plán týkající se nedovoleného obchodu s kulturními statky** (2022),
- prozkoumá možnost Unie přistoupit k **Úmluvě Rady Evropy Medicrime**.

Komise vyzývá členské státy, aby:

- **se připojily k síti @ON** zaměřené proti organizovaným zločineckým skupinám mafiánského typu **a posílily ji**, a aby prozkoumaly strukturovanější integraci **cíleného**

přístupu proti zločineckým sítím do platformy EMPACT,

- zřídily nebo dále rozvíjely koordinační struktury na vnitrostátní úrovni nebo **specializované subjekty** v donucovacích a justičních orgánech zaměřené na boj proti strukturám organizované trestné činnosti,
- přistoupily k Úmluvě Rady Evropy **Medicrime** a ratifikovaly ji.

Komise vyzývá členské státy a Europol, aby:

- vypracovaly společná identifikační kritéria pro výběr a vyšetřování **cílů s vysokou hodnotou** a upřednostnily vyšetřování jednotlivců a zločineckých sítí představujících v EU nejvyšší bezpečnostní riziko,
- vytvořily strategický a taktický **zpravodajský obraz** o vysoce rizikových organizovaných zločineckých skupinách,
- posílily strategickou a operativní **spolupráci** v boji proti **padělání léčivých přípravků**, mimo jiné s Evropským úřadem pro boj proti podvodům a Úřadem Evropské unie pro duševní vlastnictví a na celosvětové úrovni.

3. Odstranění zisků z organizované trestné činnosti a zabránění pronikání do legální ekonomiky a společnosti

3.1. Posílení opatření v oblasti vymáhání majetku z trestné činnosti a boje proti praní peněz, podpora finančních vyšetřování

Organizovaná trestná činnost v EU je zásadním způsobem závislá na schopnosti praní velkého množství zisků z trestné činnosti. Zatímco tři čtvrtiny zločineckých organizací ke skrývání svých zisků stále používají základní metody, jako jsou investice do nemovitostí nebo jiného zboží vysoké hodnoty, jiné spoléhají na stále sofistikovanější metody za pomoci osob v úřednických pozicích, které perou špinavé peníze⁵⁹. Finanční stopa, kterou zločinci zanechávají, je klíčovým ukazatelem jejich činnosti a vyšetřovatelům poskytuje užitečná vodítka a neocenitelné důkazy k usvědčení pachatelů. K odhalování trestné činnosti, odrazování od ní a zabránění pronikání do legální ekonomiky a společnosti je proto zásadní boj proti financím z trestné činnosti.

Navzdory rozvoji právních rámců pro boj proti praní peněz a vymáhání majetku je odhalen pouze malý podíl činností souvisejících s praním peněz a zabaveno je pouze 1 % majetku pocházejícího z trestné činnosti⁶⁰. Ke zhoršení této situace došlo v důsledku vyššího

⁵⁹ Europol, Zpráva o posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v EU z roku 2021 (EU SOCTA), 12. dubna 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

⁶⁰ Europol, Does crime still pay? Criminal Asset Recovery in the EU – Survey of statistical information 2010–2014 (Vyplácí se stále trestná činnost? Vymáhání majetku z trestné činnosti v EU – průzkum statistických informací za roky 2010–2014), 2016, k dispozici na adrese: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/does-crimestill-pay>.

využívání finančních kanálů s omezenějším dohledem než v bankovním sektoru, k nimž patří **virtuální měny**.

Je třeba posílit boj proti financím z trestné činnosti. Jak je zdůrazněno v akčním plánu EU pro předcházení praní peněz z roku 2020⁶¹, je třeba výrazně zlepšit rámec EU pro boj proti praní peněz, aby bylo možné řešit velké rozdíly ve způsobu jeho uplatňování a závažné nedostatky v prosazování pravidel. Finanční vyšetřování nejsou plně využívána, zčásti kvůli nedostatečné kapacitě donucovacích orgánů provádět tato složitá a zatěžující vyšetřování.

Schopnost zbavit pachatele nezákonně získaného majetku je navíc dále narušována úzkým rozsahem právního rámce pro konfiskaci z hlediska majetku a trestné činnosti, na něž se vztahuje. Úřady pro vyhledávání majetku z trestné činnosti navíc v současné době čelí problémům při vysledování majetku, neboť jim chybí například dočasné pravomoci zmrazit majetek, aby se zabránilo jeho rozptýlení, nebo přímý a okamžitý přístup k určitým veřejným rejstříkům, jako jsou centrální katastry nemovitostí nebo centrální registry společností⁶². Získaný majetek kromě toho není vždy spravován účinným způsobem a není dostatečně využíván k odškodnění obětí nebo ve prospěch společnosti.

Jak je oznámeno v akčním plánu pro předcházení praní peněz z roku 2020, je prioritou zajistit účinné provádění stávajícího rámce pro boj proti praní peněz. Kromě pokračujícího úsilí o zajištění odpovídajícího provádění připravuje Komise legislativní návrhy zaměřené na posílení a rozvoj **rámce EU pro boj proti praní peněz** tím, že ve druhém čtvrtletí roku 2021 navrhne vytvořit přímo použitelný jednotný soubor pravidel, posílit dohled na úrovni EU a zřídit mechanismus EU pro koordinaci a podporu finančních zpravodajských jednotek.

Stejně tak je nezbytné dále podporovat kulturu **včasného finančního vyšetřování** ve všech členských státech a budovat kapacitu vyšetřovatelů pro řešení finančního rozměru organizované trestné činnosti. Závěry Rady o posílení finančního vyšetřování z roku 2020⁶³ vyzývají členské státy, aby zajistily, že finanční vyšetřování bude součástí všech druhů trestního vyšetřování organizované trestné činnosti. Zřízením Evropského centra pro finanční a hospodářskou trestnou činnost posílil Europol své kapacity na podporu členských států při provádění finančních vyšetřování.

Stejně tak je nezbytné zintenzivnit úsilí o **zajištění a konfiskaci** prostřednictvím dalšího posílení právního rámce na úrovni EU a posílení operačních kapacit **úřadů pro vyhledávání majetku z trestné činnosti**. Měla by být prozkoumána opatření pro konfiskaci, která není založena na odsuzujícím rozsudku, neboť mohou přispět ke zvýšení množství zabaveného majetku, pokud například není možné navázat získaný majetek na odsouzení v trestním

⁶¹ Sdělení Komise o akčním plánu pro komplexní politiku Unie v oblasti předcházení praní peněz a financování terorismu (C(2020) 2800 final, 7.5.2020).

⁶² Viz závěry Rady o posílení finančního vyšetřování za účelem boje proti závažné a organizované trestné činnosti, 8927/20, 17. června 2020.

⁶³ Závěry Rady o posílení finančního vyšetřování za účelem boje proti závažné a organizované trestné činnosti, 8927/20, 17. června 2020.

řízení⁶⁴. S cílem zajistit přísnější režim konfiskace a poskytnout vnitrostátním úřadům pro vyhledávání majetku z trestné činnosti účinnější mandát navrhne Komise v roce 2022 revizi **směrnice o konfiskaci** z roku 2014 a rozhodnutí Rady o **úřadech pro vyhledávání majetku z trestné činnosti**⁶⁵ z roku 2007, aby rozšířila rozsah trestných činů, na něž se vztahuje, zavedla účinnější pravidla pro konfiskaci, která není založena na odsuzujícím rozsudku, zajistila účinnou správu a opětovné využití zabaveného majetku pro sociální účely a odškodnění obětí trestných činů a posílila kapacitu úřadů pro vyhledávání majetku z trestné činnosti, pokud jde o vyhledávání a identifikaci nelegálního majetku⁶⁶.

Kromě toho Komise zváží případné možnosti týkající se **systematického zahájení finančních vyšetřování** a finančních vyšetřování po odsouzení. Pro provádění účinných finančních vyšetřování a pro úspěšné vyhledávání a konfiskaci majetku je nezbytný rychlý přístup k finančním informacím. Je proto nanejvýš důležité, aby členské státy včas provedly **směrnici o usnadnění přístupu k finančním informacím**, která donucovacím orgánům poskytuje přístup k centralizovaným registrům bankovních účtů a posiluje spolupráci mezi donucovacími orgány a finančními zpravodajskými jednotkami. Komise směrnici rovněž přezkoumá spolu s rámcem pro boj proti praní peněz s cílem poskytnout donucovacím orgánům přístup k budoucí platformě propojující registry bankovních účtů v celé Unii.

Zároveň bude nutné zlepšit mezinárodní spolupráci v oblasti represivní reakce na praní peněz. Členské státy by měly plně využít možností, které nabízí **operační síť pro boj proti praní peněz (AMON)**, neformální mezinárodní síť útvarů pro boj proti praní peněz v oblasti prosazování práva, a **Camdenská síť úřadů pro vyhledávání majetku z trestné činnosti (CARIN)**, neformální síť donucovacích orgánů a soudních odborníků specializovaných na vyhledávání, zmrazování, zabavování a konfiskaci majetku. Komise jménem EU rovněž navrhne ratifikaci **Varšavské úmluvy** Rady Evropy o praní peněz, zmrazení a konfiskaci.

3.2. Zintenzivnění protikorupčních opatření

Korupce je ústřední součástí způsobu fungování organizovaných zločineckých skupin. Tyto skupiny podplácejí, zastrahují a používají sílu vůči veřejným činitelům a zaměstnancům v klíčových subjektech, jako jsou přístavy, aby zůstaly mimo pozornost, získaly informace nebo si usnadnily činnost. Podle současných protikorupčních pravidel EU jsou členské státy povinny kriminalizovat aktivní i pasivní korupci veřejných činitelů, zavést přiměřené sankce a zajistit trestní odpovědnost podnikatelů, kteří podplácejí veřejné činitele. Tyto nástroje se však nevztahují na některé trestné činy související s korupcí, jako je nepřímé úplatkářství, zneužívání moci, nezákonné obohacování, zneužívání veřejných prostředků nebo jiná forma zneužití majetku veřejným činitelem. Nedávno Unie zavedla nové právní předpisy na ochranu oznamovatelů a požaduje vytvoření bezpečných kanálů pro oznamování korupčních praktik.

⁶⁴ Viz rovněž analýza opatření pro konfiskaci, která není založena na odsuzujícím rozsudku, v Evropské unii (SWD(2019) 1050 final, 12.4.2019).

⁶⁵ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12725-Freezing-and-confiscation-of-the-proceeds-of-crime>.

⁶⁶ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě, „Vyhledávání a konfiskace majetku: zajištění toho, aby se trestná činnost nevyplácela“ (COM(2020) 217 final, 2.6.2020).

Výroční zpráva o stavu právního státu zkoumá situaci členských států i ve vztahu k protikorupčním politikám.

S cílem zintenzivnit úsilí na úrovni EU Komise **posoudí stávající protikorupční pravidla EU**⁶⁷, která byla přijata před dvaceti lety, aby zjistila, zda jsou v souladu s vyvíjejícími se způsoby protiprávního jednání, a aby zajistila, že se vztahují na všechny příslušné trestné činy související s korupcí.

Různé formy korupce spojené s organizovanou trestnou činností v nadnárodním kontextu rovněž odůvodňují potřebu lepší výměny odborných znalostí, osvědčených postupů, údajů a informací mezi členskými státy a s občanskou společností. Pro účinnou podporu vyšetřování trestné činnosti prostřednictvím výměny údajů je nezbytné mít přehled o rizicích a hrozbách způsobených korupcí a porozumět jim dříve, než se projeví jako trestné činy související s korupcí.

Pandemie COVID-19 vytváří další vážná rizika korupce: rozsáhlá mobilizace zdrojů v reakci na zdravotní a hospodářskou krizi nepřímě vytvořila nové příležitosti pro korupci. Je nezbytné posílit kapacitu vnitrostátních orgánů pro řešení velmi složitých případů korupce souvisejících s organizovanou trestnou činností, zejména zřízením specializovaných protikorupčních struktur. Je důležité, aby členské státy dále využívaly dostupné nástroje financování a technické podpory poskytované Komisí s cílem posílit svůj strukturální a strategický přístup, regulační a provozní nástroje a kapacitu v oblasti boje proti korupci. Vzhledem k zásadní úloze sdělovacích prostředků při odhalování případů korupce je mimořádně důležité zajistit bezpečnost investigativních novinářů v celé Unii, mimo jiné i před zneužíváním soudních sporů. Jak bylo oznámeno v akčním plánu pro evropskou demokracii, Komise v roce 2021 vydá doporučení o bezpečnosti novinářů a předloží iniciativu pro boj proti nekorektním soudním procesům namířeným proti novinářům a obhájčům práv.

EU je smluvní stranou **Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci** od roku 2008 a bude podléhat přezkumu provádění plánovanému v rámci této úmluvy. EU a členské státy pracují v rámci Skupiny států Rady Evropy proti korupci (GRECO) a skupiny G20 na dalším pokroku v předcházení korupci a boji proti ní. Zvláštní zasedání Valného shromáždění Organizace spojených národů, plánované na červen 2021, bude významnou příležitostí k pokroku v boji proti korupci na celosvětové úrovni.

Členské státy jsou rovněž povinny kriminalizovat a stíhat korupční jednání spáchané občany EU a společnostmi v partnerských zemích v souladu se závazky vyplývajícími z **Úmluvy OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích**. Důležitou úlohu v celosvětovém boji proti korupci bude hrát důsledné stíhání korupčního jednání spáchaného v zahraničí a rozhodování o něm.

3.3. Řešení pronikání do ekonomiky a společnosti

⁶⁷ Rámcové rozhodnutí Rady 2003/568/SVV ze dne 22. července 2003 o boji proti korupci v soukromém sektoru a Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie z roku 1997 (Úř. věst. L 192, 31.7.2003).

Zločinecké skupiny investují část svých značných příjmů do legálních firem napříč různými odvětvími, jako jsou nemovitosti a stavebnictví, doprava nebo pohostinství⁶⁸. Kontrolou společností v těchto odvětvích jsou zločinecké organizace schopny legalizace nezákonného majetku a maximalizace svých zisků. Infiltrace organizované trestné činnosti poškozuje legální ekonomiku a narušuje pravidla trhu. Vzhledem k hospodářské situaci způsobené pandemií COVID-19 existuje zvýšené riziko, že organizovaná trestná činnost převezme oslabené společnosti a infiltuje celá podnikatelská odvětví. Již existují důkazy o pokusech o podvod u různých finančních mechanismů zřízených na podporu hospodářského oživení⁶⁹. Za účelem řešení této hrozby a určení klíčových bodů pro zásah a zvyšování povědomí musí členské státy a Europol vytvořit zpravodajský obraz o rozsahu a míře investic ze strany trestné činnosti, metodách infiltrace a ohrožených odvětvích.

Z výměny osvědčených postupů podporovaných prostřednictvím Evropské sítě pro **správní přístup**⁷⁰, což je metoda, jejímž prostřednictvím místní orgány ve spolupráci s donucovacími orgány a občanskou společností využívají administrativní nástroje, jako jsou postupy pro získávání povolení, nabídkových řízení a dotací, aby zabránily pronikání organizované trestné činnosti do legálních podniků a správní infrastruktury, by se dalo vyvodit ponaučení. Místní orgány by měly být při plném dodržování základních práv zmocněny k vytváření překážek, které chrání hospodářskou strukturu před organizovanou trestnou činností.

Klíčem ke zmenšení prostoru pro to, aby zločinecké skupiny mohly doplňovat své řady, je také **místní rozměr**. Jednotlivci vychovávaní v prostředí organizované trestné činnosti a v sociálně-ekonomicky znevýhodněných oblastech jsou nábořem za účelem trestné činnosti nejvíce ohroženi. Počínaje drobnou kriminalitou nebo menšími rolemi v organizaci se stanou členy a vedoucími představiteli budoucích zločineckých organizací. Ukázalo se, že cílená opatření v jednotlivých čtvrtích a v komunitách úspěšně nabízejí alternativy, které mladým lidem brání v tom, aby se zapojili do života plného násilí a trestné činnosti. Činnosti v oblasti předcházení trestné činnosti, k nimž patří policejní práce v komunitách nebo osvětové kampaně v oblastech obzvláště postižených trestnou činností, jsou navíc nezbytné ke zvýšení odolnosti společnosti vůči činnostem organizovaných zločineckých skupin. Komise posílí výměnu znalostí a osvědčených postupů v oblasti předcházení trestné činnosti prostřednictvím **Evropské sítě pro předcházení trestné činnosti**.

Klíčová opatření:

Komise:

⁶⁸ Study on Mapping the risk of serious and organised crime infiltration in legitimate businesses (Studie o mapování rizika infiltrace závažné a organizované trestné činnosti do legálních podniků), březen 2021, DR0221244ENN, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/64101>.

⁶⁹ Europol, Zpráva o posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v EU z roku 2021 (EU SOCTA), 12. dubna 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

⁷⁰ Správní přístup k závažné a organizované trestné činnosti doplňuje tradiční činnosti v oblasti prosazování práva. Nabízí další nástroje k prevenci a řešení zneužívání právní infrastruktury prostřednictvím spolupráce více agentur, jež probíhá sdílením informací a přijímáním opatření s cílem vytvořit překážky proti infiltraci.

- navrhne revizi **směrnice o konfiskaci** a rozhodnutí Rady o **úřadech pro vyhledávání majetku z trestné činnosti** (2022),
- posoudí stávající **protikorupční pravidla EU** (2022),
- podpoří **spolupráci** a výměnu informací o **souvislosti mezi korupcí a organizovanou trestnou činností**, mimo jiné prostřednictvím Europolu.

Komise vyzývá členské státy, aby:

- **systematicky prováděly finanční vyšetřování** při vyšetřování organizované trestné činnosti a aby systematicky prováděly vyšetřování v oblasti vymáhání majetku, jakmile finanční prostředí poukáže na přítomnost majetku pocházejícího z trestné činnosti,
- urychleně provedly **směrnici o usnadnění přístupu k finančním informacím** do srpna 2021,
- **si vyměňovaly strategické informace s odvětvími ohroženými** infiltrací organizovanými zločineckými skupinami (partnerství veřejného a soukromého sektoru),
- zvýšily **specializaci** donucovacích orgánů a posílily orgány odpovědné za vyšetřování, stíhání a soudní řízení v případech **korupce** na vysoké úrovni.

Komise vyzývá členské státy a Europol, aby:

- zlepšily **zpravodajský obraz** o hrozbě **pronikání** do legální ekonomiky posouzením rizik a metod používaných organizovanými zločineckými skupinami.

4. Přizpůsobení donucovacích a justičních orgánů digitální éře

4.1. Přístup k digitálním vodítkům a důkazům

Hledání vodítek a důkazů, včetně zákonného přístupu k údajům týkajícím se komunikací, je základním kamenem vyšetřování a stíhání v oblasti prosazování práva, na základě nichž se pachatelé trestné činnosti dostávají před soud. Jelikož se naše životy a aktivity přesouvají na internet více než kdy jindy, jsou stopy trestné činnosti také digitální. Organizovaná trestná činnost je plánována, vykonávána a skrývána na internetu, uvádí na trh nezákonné látky a produkty a hledá důmyslné způsoby praní zisků, jemuž nebrání fyzické hranice. Rozsah problému je umocněn rychle se rozvíjejícími technologiemi. Přesun některých vodítek a důkazů z fyzického do online prostoru přináší řadu výzev, včetně rychlosti, s jakou lze data přesouvat napříč jurisdikcemi, nebo schopnosti skrýt se za šifrováním. Kromě toho **nejsou některé nástroje a opatření pro shromažďování fyzických důkazů dosud plně přizpůsobeny digitálnímu světu**⁷¹. To může bránit nebo zpomalit vyšetřování a stíhání trestné činnosti, jelikož údaje nejsou včas k dispozici nebo přístupné.

⁷¹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/e-evidence-cross-border-access-electronic-evidence_en#internaleurulesproposaloneevidence.

Vyšetřování organizované trestné činnosti obvykle vyžaduje přístup k údajům o elektronických komunikacích, aby bylo možné stanovit spojitost mezi trestným činem, pachatelem a jeho oběťmi a aby bylo rovněž možné vysledovat zločinecké sítě. Vzhledem k rozsahu a struktuře organizované zločinecké sítě je pro donucovací orgány obtížné sledovat tuto komunikaci bez zpětného přístupu k metadatům komunikací. Nedostatek těchto údajů činí z identifikace ústředních aktérů, kteří tahají za nitky v pozadí, obzvláště náročný úkol. Identifikace a zatčení se proto často dotýkají pouze osob na nejnižší úrovni těchto sítí, tedy spíše těch, kteří byli na místě trestného činu, než ústředních aktérů⁷² Organizované zločinecké skupiny kromě toho využívají moderní technologie k tomu, aby zajistily příští předání drog, sdílely slibné cíle pro příští loupež či dohodly místo setkání za účelem ozbrojené loupeže, nebo aby v případě organizovaných zločineckých skupin v oblasti kyberkriminality prováděly útoky škodlivým softwarem na internetové bankovníctví.

Aby byl zajištěn přístup k digitálním důkazům a informacím důležitým pro vyšetřování, zřídily členské státy **rámce pro uchovávání údajů**. S ohledem na zásadu důvěrnosti elektronických komunikací mohli poskytovatelé komunikačních služeb vymazat metadata v době, kdy o přístup k nim žádaly donucovací orgány. V takových případech mohou být důležité důkazy ztraceny, ledaže by od poskytovatelů zákon vyžadoval, aby podle právního rámce pro uchovávání údajů uchovávali metadata komunikace po přiměřeně delší období. To může vést k tomu, že trestné činy nebudou úspěšně vyšetřovány nebo nebudou identifikovány oběti. Metadata komunikací mají například zvláštní význam při vyšetřování a stíhání kyberkriminality a často jsou hlavním prostředkem odhalování trestné činnosti a slouží jako klíčové důkazy. Mohou být rovněž důležitým prostředkem k potvrzení (či vyvrácení) jiných druhů důkazů týkajících se skutkové podstaty případu. Důležitost uchovávání údajů je kromě toho zdůrazněna složitostí organizované trestné činnosti, k níž patří nezákonné obchodování s drogami nebo obchodování s lidmi či praní špinavých peněz, a časem potřebným k vyšetřování této trestné činnosti, přičemž noví podezřelí se objevují až v průběhu vyšetřování.

Opatření pro uchovávání údajů zároveň vyvolávají důležité otázky týkající se jejich zásahů do základních práv, včetně práva na soukromí a ochranu osobních údajů. Ve svých nedávných rozsudcích o uchovávání údajů⁷³ Soudní dvůr Evropské unie potvrdil svou předchozí judikaturu, že údaje o elektronických komunikacích jsou důvěrné a že provozní a lokalizační údaje nelze v zásadě ukládat plošným a nerozlišujícím způsobem. Rozsah opatření pro uchovávání údajů lze odůvodnit jejich zásahem do základních práv pouze tehdy, jsou-li nezbytná a přiměřená sledovanému cíli. Soudní dvůr stanovil vymezené výjimky z tohoto pravidla týkající se národní bezpečnosti, veřejné obrany a bezpečnosti nebo předcházení, vyšetřování, odhalování a stíhání trestné činnosti⁷⁴. Komise zanalyzuje a nastíní možné

⁷²https://www.bka.de/SharedDocs/Kurzmeldungen/DE/Kurzmeldungen/180611_MINDESTSPEICHERFRISTEN.html.

⁷³ Rozsudek ve věci C-623/17, *Privacy International*, a ve spojených věcech C-511/18, C-512/18 a C-520/18, *La Quadrature du Net a.o.*, ze dne 6. října 2020 a ve věci C-746/18, *H.K. v Prokuratuur*, ze dne 2. března 2021.

⁷⁴ Soudní dvůr zejména povolil plošné a nerozlišující uchovávání údajů o totožnosti uživatelů za účelem boje proti všem trestným činům a plošné a nerozlišující uchovávání IP adres přidělených zdroji internetového připojení za účelem boje proti závažným trestným činům. Odůvodnění Soudního dvora je založeno na Listině základních práv a na analýze nezbytnosti a přiměřenosti zásahu do těchto práv.

přístupy a řešení v souladu s rozsudky Soudního dvora, které reagují na potřeby v oblasti prosazování práva a soudnictví způsobem, jenž je z provozního hlediska užitečný, technicky možný a právně spolehlivý, a to i plným dodržováním základních práv. Do konce června 2021 bude konzultovat členské státy s cílem navrhnout další postup.

Účinná reakce donucovacích orgánů rovněž vyžaduje včasný přístup k digitálním důkazům, pokud je poskytovatelé v jiné jurisdikci mají k dispozici. V roce 2018 Komise navrhla **balíček týkající se elektronických důkazů** s cílem usnadnit přeshraniční přístup k elektronickým důkazům na základě evropských předávacích a uchovávacích příkazů. Evropský parlament a Rada se nyní zapojují do interinstitucionálních diskusí s podporou Komise, a to s cílem nalézt nezbytný společný základ vedoucí k rychlému přijetí těchto návrhů. Kromě toho by se v rámci úsilí o urychlení digitalizace v oblasti prosazování práva a soudnictví⁷⁵ měly všechny členské státy podílet na digitálním systému výměny elektronických důkazů (eEDES). Současně je zapotřebí rychlého pokroku v mnohostranných a dvoustranných mezinárodních jednáních, jež mají usnadnit spolupráci s mezinárodními partnery a stanovit vzájemně slučitelná pravidla na mezinárodní úrovni pro přeshraniční přístup k elektronickým důkazům⁷⁶.

S ohledem na stále rozsáhlejší útoky je pro úspěšná vyšetřování, která usnadňují odrazování, i nadále nezbytné shromažďovat elektronické důkazy co nejdříve a před nápravou. Za tímto účelem by donucovací orgány a společnosti zabývající se kybernetickou bezpečností měly úzce spolupracovat, aby zajistily kolektivní a komplexní reakci. Vyšetřování navíc vyžadují rychlý a spolehlivý přístup k údajům WHOIS, které mimo jiné pomáhají identifikovat organizované zločinecké skupiny, jež během svých kybernetických útoků nebo jiných trestných činů, jako jsou podvody či šíření nelegálních produktů a služeb, pravidelně zneužívají systém doménových jmen (DNS) a další internetové protokoly.

Šifrování má zásadní význam pro digitální prostředí, zabezpečení digitálních systémů a transakcí a také pro ochranu řady základních práv, včetně svobody projevu, soukromí a ochrany údajů⁷⁷. Je-li ovšem využito k trestné činnosti, slouží k zakrytí totožnosti zločinců a skrytí obsahu jejich komunikace. Komise ve své 11. zprávě o pokroku na cestě k účinné a skutečné bezpečnostní unii⁷⁸ navrhla soubor šesti praktických opatření na podporu donucovacích a soudních orgánů, pokud při vyšetřování trestné činnosti narazí na šifrování údajů uložených v zařízeních (jako jsou telefony nebo pevné disky), aniž by šifrování zakazovala, omezovala či oslabovala. V rámci těchto opatření přispěje k řešení těchto výzev nový dešifrovací nástroj Europolu, který Komise spustila v prosinci 2020. Evropská skupina pro odbornou přípravu a vzdělávání v oblasti kyberkriminality (ECTEG) vytvořila vzdělávací moduly a realizovala pilotní kurzy financované prostřednictvím Fondu pro vnitřní bezpečnost

⁷⁵ Sdělení Komise „Digitalizace soudnictví v Evropské unii – soubor příležitostí“ (COM(2020) 710 final, 2.12.2020).

⁷⁶ Zejména druhý dodatkový protokol k budapeštské Úmluvě Rady Evropy o kyberkriminalitě a dohoda mezi EU a Spojenými státy americkými o přeshraničním přístupu k elektronickým důkazům.

⁷⁷ Sdělení Komise o strategii bezpečnostní unie EU (COM(2020) 605 final, 24.7.2020); sdělení Komise o první zprávě o pokroku strategie bezpečnostní unie EU (COM(2020) 797 final, 9.12.2020).

⁷⁸ Jedenáctá zpráva o pokroku na cestě k účinné a skutečné bezpečnostní unii (COM(2017) 608 final, 18.10.2017)..

– policie. Tyto kurzy budou součástí pravidelné nabídky odborné přípravy Agentury Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva (CEPOL).

Kromě nabídky běžných zařízení roste i nikový trh se šifrovanými komunikačními zařízeními, která jsou rovněž získávána a používána organizovanými zločineckými skupinami. Jak dokládají nedávné operace EncroChat a Sky ECC, musí donucovací orgány EU neustále rozvíjet svou schopnost nakládat s šifrovanými informacemi v souvislosti s vyšetřováním trestné činnosti, a to v souladu s platnými právními předpisy.

V prosinci 2020 přijala Rada usnesení⁷⁹, které vyzývá k aktivní diskusi s technologickým odvětvím a k vytvoření vhodného regulačního rámce, který by vnitrostátním orgánům umožnil účinně plnit jejich operativní úkoly a zároveň by chránil soukromí, základní práva a bezpečnost komunikací. Rada dále požádala o zlepšení koordinace úsilí členských států a orgánů a institucí Evropské unie. Jak již bylo oznámeno v protiteroristické agendě⁸⁰, Komise pracuje na určení technických, operativních a právních řešení s cílem zajistit zákonný přístup k šifrovaným informacím a současně zachovat účinnost šifrování při ochraně soukromí a bezpečnosti komunikací.

V roce 2020 Komise společně s průmyslovými odvětvími, odborníky na kryptografii, členy organizací občanské společnosti a příslušnými orgány provedla odborný proces k určení technických řešení, která mohou společností pomoci odhalovat zejména případy pohlavního zneužívání dětí v elektronické komunikaci se šifrováním mezi koncovými body. Komise podpoří výzkum s cílem určit, která technická řešení jsou nejschůdnější a mohla by být ze strany společností rozšířena a úspěšně prováděna v souladu s právní úpravou.

Obecněji řečeno, Komise bude s příslušnými zúčastněnými stranami řídit proces analýzy stávajících schopností a přístupů v zájmu zákonného a cíleného přístupu k šifrovaným informacím v souvislosti s vyšetřováním a stíháním trestných činů. Tyto přístupy by neměly vést k obecnému oslabení šifrování nebo k nerozlišujícímu sledování. Tato analýza se zaměří nejen na řešení stávajících překážek, ale také na předvídaní pravděpodobného vývoje šifrovacích a dešifrovacích technologií a nezbytné spolupráce s akademickou obcí a soukromým sektorem za tímto účelem. Komise kromě toho zvyšuje své úsilí v oblasti normalizace, aby zachovala schopnost zákonného zachycování v souvislosti se sítí 5G a budoucími sítěmi. V důsledku tohoto procesu Komise v roce 2022 navrhne **další postup**, jak řešit otázku zákonného a cíleného přístupu k šifrovaným informacím v souvislosti s vyšetřováním a stíháním trestné činnosti, který bude založen na důkladném zmapování toho, jak členské státy zacházejí se šifrováním, spolu s mnohostranným procesem, jenž prozkoumá a posoudí konkrétní možnosti (právní, etické a technické).

4.2. Účinné nástroje a technologie

⁷⁹ Usnesení Rady o šifrování – bezpečnost prostřednictvím šifrování a bezpečnost navzdory šifrování, 13084/1/20 REV 1, 24.11.2020.

⁸⁰ Sdělení Komise o protiteroristické agendě pro EU: předvídaní, prevence, ochrana, reakce (COM(2020) 795 final, 9.12.2020).

Donucovací orgány často nemají prostředky k získání správných nástrojů potřebných pro provádění vyšetřování v digitálním prostředí. Více než 80 % trestných činů v současnosti zahrnuje digitální prvek; dokonce i když jsou trestné činy spáchány offline, téměř každý úředník donucovacího orgánu a státní zástupce musí znát základy toho, jak trestnou činnost vyšetřovat online⁸¹. K odhalování a stíhání organizované trestné činnosti musí vyšetřovatelé odhalit podezřelou činnost na internetu, sledovat zločinné transakce ve virtuálních měnách, porozumět tomu, co našli (údaje mohou být šifrovány nebo musí být uvedeny do souvislosti s jinými údaji), uchovávat údaje a používat je u soudu jako elektronické důkazy.

Existuje naléhavá potřeba zvýšit kapacity a schopnosti nesespecializovaných služeb v oblasti prosazování práva a státních zastupitelství⁸². Kromě toho chybí odborné znalosti týkající se vyšetřování v digitálním prostředí ve specifických oblastech, jako je například forenzní věda v oblasti internetu věcí⁸³. Donucovací orgány a soudnictví musí držet krok s rychle se rozvíjejícími technologiemi využívanými zločinci a s jejich přeshraničními činnostmi. To vyžaduje koordinaci při vývoji nástrojů a školení mezi členskými státy a napříč odvětvími v oblastech, k nimž patří digitální forenzní věda, zpravodajské informace z otevřených zdrojů, kryptoměny a vyšetřování darknetu, například s cílem získat přístup k fórům, na nichž se prodávají nelegální zboží a služby, a pokud možno je odstranit. Vnitrostátní orgány navíc nejsou vždy schopny používat technická řešení s otevřeným zdrojovým kódem z důvodu nedostatečného povědomí o tom, jaká řešení byla vytvořena a jsou k dispozici, rozdílů v požadavcích a úrovni odborných znalostí a nedostatečné podpory dalšího vývoje a údržby. Z nedostatečné koordinace mezi různými orgány a členskými státy zároveň vyplývá riziko zdvojení iniciativ. Stávající mechanismy EU (platforma EMPACT, agentury EU, jako jsou Europol, CEPOL a Eurojust, síť odborníků z praxe, programy financování, k nimž patří Fond pro vnitřní bezpečnost) mohou při podpoře účinnějšího přístupu k online vyšetřování hrát klíčovou úlohu, a to prostřednictvím koordinovaných a dobře cílených opatření k rozvoji schopností a kompetencí.

Musí být spolehlivě určeny potřeby vyšetřovatelů pracujících na internetu. Europol, v souladu se svým mandátem, a Evropské inovační centrum pro vnitřní bezpečnost⁸⁴ by měly koordinovat **komplexní analýzu technologických nedostatků a potřeb v oblasti vyšetřování v digitálním prostředí**, jakož i prognostickou analýzu, která je klíčová pro řízení programů výzkumu, inovací a rozvoje a politických nástrojů přispívajících k budování kapacit. Je důležité, aby příslušné subjekty a síť⁸⁵ tuto práci podporovaly. Na tomto základě by Europol a Evropské inovační centrum pro vnitřní bezpečnost měly stanovit priority pro

⁸¹ Pracovní dokument útvarů Komise – Posouzení dopadů k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropských předávacích a uchovávacích příkazech pro elektronické důkazy v trestních věcech a k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví harmonizovaná pravidla pro jmenování právních zástupců za účelem shromažďování důkazů v trestním řízení (SWD/2018/118 final, 17.4.2018).

⁸² Viz sdělení Komise Zajištění spravedlnosti v EU – Strategie evropského justičního vzdělávání na období 2021–2024 (COM(2020) 713 final, 2.12.2020), jež zdůrazňuje potřebu umožnit odborníkům řešit nové výzvy.

⁸³ Forenzní analýza připojených zařízení a dat týkajících se systémů internetu věcí.

⁸⁴ Evropské inovační centrum pro vnitřní bezpečnost je sítí spolupráce na podporu inovačních laboratoří agentur EU, členských států, Společného výzkumného střediska Evropské komise a dalších příslušných subjektů při dodávání inovativních špičkových produktů.

⁸⁵ ENFSI, ENLETS, i-LEAD, ILEAnet.

výzkum a vývoj, které členské státy schválí⁸⁶. S cílem poskytnout jasnou vizi zavedených praktických mechanismů a dostupných zdrojů na podporu kapacity donucovacích orgánů v oblasti vyšetřování v digitálním prostředí a vyjasnit úlohy a povinnosti zúčastněných subjektů bude Komise konzultovat členské státy a další zúčastněné strany do konce roku 2021 a v případě potřeby provede navazující činnosti.

Výzkum a inovace jsou nezbytné jak pro technologie pro vyšetřování, tak pro boj proti trestné činnosti usnadňované technologiemi. Program EU pro výzkum a inovace Horizont 2020 financoval vývoj inovativních technologických řešení s cílem posílit kapacitu vnitrostátních orgánů v boji proti organizované trestné činnosti. Tato práce bude dále posílena novým programem Horizont Evropa, který bude financovat výzkumné projekty ke zlepšení zpravodajského obrazu o organizované trestné činnosti, rozvoji nástrojů a vzdělávacích osnov a posílení meziagenturní spolupráce.

Komise usnadní **přístup k vysoce kvalitním souborům dat potřebným pro vývoj vyšetřovacích nástrojů**, včetně systémů umělé inteligence, které reagují na potřeby donucovacích orgánů při vyšetřování trestných činů a které slouží k analýze velkého množství údajů nebo vyšetřování v rámci darknetu. Za tímto účelem Komise v rámci programu Digitální Evropa podpoří vytvoření evropského bezpečnostního datového prostoru⁸⁷, který bude klíčový pro vývoj, odbornou přípravu a hodnocení nástrojů pro oblast prosazování práva a přispěje k evropské strategii pro data při plném dodržování základních práv. Komise navíc podpoří členské státy v souvislosti s pilotními projekty v oblasti řešení týkajících se umělé inteligence⁸⁸, které by pomohly podpořit zavádění inovací ze strany donucovacích orgánů. Donucovací orgány, podniky a akademická obec by měly spolupracovat v rámci sítě podporované financováním EU **na vývoji nástrojů a řešení na úrovni EU, které reagují na potřeby donucovacích orgánů EU**⁸⁹, a podporovat tak práci Europolu při poskytování služeb a technických řešení donucovacím orgánům EU. Tato síť by měla zajistit udržitelnost projektů programu Horizont Evropa a Fondu pro vnitřní bezpečnost a podpořit v tomto úsilí Europol.

Síť by měla prostřednictvím Europolu bezplatně poskytovat své výsledky donucovacím orgánům a neustále zlepšovat stávající řešení. Za tímto účelem by se Europol měl stát

⁸⁶ Pro konzultace s členskými státy by bylo vhodné zvolit radu informačního systému Europolu a dále EUCTF (pracovní skupina EU pro kyberkriminalitu, skupina shromažďující vedoucí jednotek pro kyberkriminalitu v donucovacích orgánech EU).

⁸⁷ V pracovním programu týkajícím se digitální oblasti na období 2021–2022 existuje opatření s cílem stanovit rámec federované datové architektury pro inovace v oblasti bezpečnosti financováním vytváření vnitrostátních složek evropského bezpečnostního datového prostoru pro inovace. To by umožnilo inovace a rozvoj vytvořením celoevropského ekosystému pro sdílení, vývoj, testování, školení a validaci algoritmů pro nástroje umělé inteligence pro účely prosazování práva a bezpečnosti založených na různých typech souborů údajů, včetně pseudooperativních a anonymizovaných souborů údajů, v souladu s evropskou strategií pro data (sdělení Komise Evropská strategie pro data, COM/2020/66 final, 19.2.2020). V prvním čtvrtletí roku 2022 bude vyhlášena výzva k předkládání návrhů na účast nejméně šesti donucovacích orgánů a dvou podniků v hodnotě 5–10 milionů EUR ve formě grantu vyžadujícího 50% spolufinancování.

⁸⁸ V souladu s iniciativou o umělé inteligenci předloženou Komisí v bílé knize o umělé inteligenci (COM (2020) 65 final, 19.2.2020).

⁸⁹ Za tímto účelem Evropská komise financuje například Evropské sdružení pro rozvoj technologií proti kyberkriminalitě (<https://www.eactda.eu/>) v rámci ročního pracovního programu Fondu pro vnitřní bezpečnost – Policie z roku 2020.

jednotným kontaktním místem pro poskytování přístupu vnitrostátním donucovacím orgánům k nástrojům a službám, jako je analýza škodlivého softwaru.

4.3. Zlepšení přístupu k dovednostem, znalostem a operativním odborným znalostem

Zatímco výzkum a analýza digitálních důkazů jsou jádrem většiny vyšetřování, úroveň nezbytných dovedností v oblasti trestního řízení, taktiky a technik vyšetřování v digitálním prostředí nebo digitální forenzní vědy není v některých členských státech dosud k dispozici a ve většině členských států je třeba ji rozšířit a prohloubit. Přístup k nejnovějším operativním odborným znalostem ve specifických oblastech, jako je například forenzní věda v oblasti internetu věcí, nadto zůstává pro řadu členských států nadále problémem.

Rozvoj odborné přípravy by měl být založen na definici schopností potřebných k provádění vyšetřování v digitálním prostředí a souvisejících profesních profilů (např. datový analytik, vyšetřovatel pracující na internetu nebo odborník v oblasti digitální forenzní vědy). Za tímto účelem by agentury Europol a CEPOL měly spolupracovat s členskými státy⁹⁰ na vymezení a pravidelné aktualizaci „**rámce kompetencí v oblasti odborné přípravy**“. Na tomto základě by Komise měla podporovat tvorbu vzdělávacích materiálů prostřednictvím Evropské skupiny pro odbornou přípravu a vzdělání v oblasti kyberkriminality (ECTEG) a podporovat poskytování odborné přípravy na vnitrostátní úrovni prostřednictvím dostupných nástrojů⁹¹.

Agentura CEPOL a Evropská síť pro justiční vzdělávání (EJTN) by měly pravidelně posuzovat potřeby v oblasti odborné přípravy a podle toho upřednostňovat poskytování odborné přípravy, a to i s cílem dalšího rozvoje obecných schopností práce s digitálními technologiemi donucovacích a justičních orgánů. Na základě rámce kompetencí v oblasti odborné přípravy by agentura CEPOL měla rovněž úzce spolupracovat s odborníky z praxe⁹² a členskými státy na vytvoření **certifikačních/akreditačních systémů pro odborníky v oblasti vyšetřování v digitálním prostředí**. Tyto systémy by 1) zvýšily počet odborníků schopných poskytovat odbornou přípravu ve specifických oblastech; 2) usnadnily přeshraniční spolupráci, neboť certifikace/akreditace by poskytla záruky týkající se shromažďování důkazů a nakládání s nimi a zajistila by jejich přípustnost u soudu i v jiných jurisdikcích, a 3) usnadnily určení specializovaných vyšetřovatelů.

Vyšetřování v digitálním prostředí mohou vyžadovat odborné znalosti, které jsou v EU vzácné, například v oblasti kryptoměn, ransomwaru⁹³ nebo vyšetřování darknetu. Členské státy by měly určit odborníky, kteří v těchto oblastech získali špičkové dovednosti, aby se vzájemně podporovali v operacích, v nichž jsou takové odborné znalosti zapotřebí. Komise

⁹⁰ V rámci pracovní skupiny Evropské unie pro kyberkriminalitu (EUCTF), která byla zřízena v roce 2010 a která se skládá z vedoucích národních jednotek pro boj proti kyberkriminalitě z různých členských států a také ze zástupců Europolu, Evropské komise a Eurojustu. <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3/euctf>.

⁹¹ Například prostřednictvím Fondu pro vnitřní bezpečnost a Nástroje pro technickou podporu.

⁹² Evropská skupina pro odbornou přípravu a vzdělání v oblasti kyberkriminality (ECTEG) již tomuto tématu věnovala značné množství práce v rámci globálního projektu certifikace v oblasti kyberkriminality (<https://www.ecteg.eu/running/gcc/>).

⁹³ Europol spolupracoval s průmyslem na zřízení projektu No More Ransom (<https://www.nomoreransom.org/>), který poskytuje poradenství v oblasti prevence a dešifrovací nástroje.

podpoří Europol při zavádění mechanismů, které zajistí, aby orgány a odborníci členských států získali náležitou motivaci stát se součástí skupiny odborníků.

Klíčová opatření:

Komise:

- zanalyzuje a nastíní možné přístupy a řešení týkající se **uchovávání údajů** pro donucovací a justiční orgány a bude je konzultovat s členskými státy do konce června 2021,
- navrhne další postup, jak řešit zákonný a cílený přístup donucovacích orgánů k **šifrovaným informacím** v souvislosti s vyšetřováním trestné činnosti. Tento přístup by měl být založen na důkladném zmapování toho, jak členské státy zacházejí se šifrováním, a na mnohostranném procesu, který prozkoumá a posoudí konkrétní zákonné možnosti,
- podpoří a usnadní plnou a rychlou **účast členských států v digitálním systému výměny elektronických důkazů (e-EDES)**,
- prostřednictvím Společného výzkumného střediska vyvine monitorovací nástroj pro shromažďování zpravodajských informací o nezákonných činnostech vyvíjených na **darknetu**,
- podpoří **vytvoření vzdělávacích modulů a materiálů** a poskytování odborné přípravy ze strany agentury CEPOL, sítě EJTN a vnitrostátních vzdělávacích institucí.

Komise vyzývá Europol, aby:

- koordinoval **komplexní analýzu** technologických nedostatků a potřeb v oblasti vyšetřování v digitálním prostředí,
- vytvořil **úložiště nástrojů**, které donucovacím orgánům umožní identifikovat nejmodernější řešení a získat k nim přístup,
- vytvořil a spravoval databázi **odborníků na vyšetřování a forenzní vědu** ve specializovaných oblastech, k nimž patří internet věcí nebo kryptoměny.

Komise vyzývá agenturu CEPOL, aby:

- vytvořila **certifikační/akreditační systémy** pro odborníky v oblasti vyšetřování v digitálním prostředí,
- poskytovala a pravidelně aktualizovala **rámec kompetencí v oblasti odborné přípravy** spolu s Europolem.

Komise naléhavě vyzývá Evropský parlament a Radu, aby:

- neprodleně přijaly návrhy týkající se elektronických důkazů k zajištění rychlého a spolehlivého přístupu orgánů k **elektronickým důkazům**,

Závěr

Tato strategie stanoví priority, opatření a cíle, jichž má být v nadcházejících pěti letech dosaženo, aby EU získala pevnější postavení v boji proti organizované trestné činnosti. Tento trestněprávní jev se však neustále vyvíjí a je nezbytné odhalovat nové trendy a rychle reagovat na nový vývoj. Unie a její členské státy musí mít před zločineckými organizacemi náskok.

Je proto načase zintenzivnit kolektivní akci Unie proti organizované trestné činnosti posílením stávajících nástrojů na podporu přeshraniční spolupráce, včetně spolupráce prostřednictvím agentur v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, bojem proti trestným činům s vysokou prioritou a narušením struktur, jež se za nimi skrývají, bojem proti financím z trestné činnosti a jejich korupčním metodám k pronikání do hospodářství a bojem proti využívání nových technologií zločinci. Sebelepší právní předpisy nemohou fungovat, nejsou-li kvalitně prováděny. Je proto důležité, aby členské státy plně a správně prováděly stávající nástroje EU. Komise bude i nadále plnit svou úlohu; bude podporovat členské státy a bude jim nadále poskytovat pokyny a také bude připravena přijmout rychlá opatření v případě porušení práva EU.

Orgány v terénu musí mít možnost plně využívat stávající nástroje k narušení trestné činnosti a obchodního modelu zločineckých organizací. K dosažení tohoto cíle musí být opatření v rámci této strategie doprovázena novou kulturou, v níž donucovací a justiční orgány během vyšetřování případů organizované trestné činnosti systematicky kontrolují možné přeshraniční a mezinárodní vazby. K tomu může přispět výměna příslušníků donucovacích orgánů, státních zástupců a soudců, a to i se třetími zeměmi, jakož i další možnosti odborné přípravy.

Komise je odhodlána plnit v tomto obnoveném úsilí proti organizované trestné činnosti svou úlohu a vyzývá Evropský parlament a Radu, aby se zapojily do tohoto společného úsilí, které je nezbytné pro zajištění bezpečnosti v EU, ochranu evropského hospodářství a ochranu právního státu a základních práv.